

Jaaroverzicht 2016

2016

GNIG
CULTUURFONDS

Jaaroverzicht 2016
BNG Cultuurfonds

Inhoud

Voorwoord 3

BNG Cultuurfonds 4

Stimuleren jong talent en prijzen 6

Avonden Cultuur 15

Cultuurfondslezing 18

Bijzonder project 20

Projecten 2016 37

Voorwoord

Het BNG Cultuurfonds steunt activiteiten op het gebied van kunst en cultuur.

Het bestuur van het BNG Cultuurfonds bestaat uit een voorzitter, een vicevoorzitter en vijf andere leden. Het bestuur wordt benoemd door de Raad van Bestuur van BNG Bank. BNG Bank stelt financiële middelen en secretariële ondersteuning aan het BNG Cultuurfonds ter beschikking om deze doelstelling te realiseren.

Het BNG Cultuurfonds ontvangt jaarlijks vele verzoeken om financiële steun voor zogenaamde reguliere projecten. Gelet op dit grote aantal en de beschikbare middelen, moeten steeds keuzes worden gemaakt met betrekking tot de ingediende projecten. In die afweging wordt behalve met de statutaire doelstelling en de criteria ook rekening gehouden met een evenwichtige verdeling over de diverse aandachtsgebieden.

Dit jaaroverzicht geeft enige informatie over de historie, de doelstelling en het beleid van het BNG Cultuurfonds. Ook de werkwijze met betrekking tot aanvragen om financiële steun komt aan de orde.

U vindt ook een beschrijving van alle projecten die – mede met steun van het BNG Cultuurfonds – in 2016 zijn uitgevoerd. Dat kunnen dus ook projecten zijn waarvoor het BNG Cultuurfonds al in voorgaande jaren steun heeft toegezegd.

Ook treedt het BNG Cultuurfonds op als actieve stimulator van jong talent in diverse disciplines. Daarnaast zijn er prijzen op het vlak van theater, literatuur, dans, beeldende kunst en erfgoed.

BNG Cultuurfonds

BNG Bank heeft in 1964, ter gelegenheid van haar 50-jarig bestaan, het BNG Cultuurfonds in het leven geroepen.

4,5

DOEL

Het BNG Cultuurfonds heeft tot doel activiteiten te stimuleren op het gebied van kunst en cultuur. Aanvragen voor projecten worden beoordeeld aan de hand van drie hoofdcriteria.

REGIONALE ZICHTBAARHEID EN BETROKKENHEID

- Het project richt zich aantoonbaar op een groot bereik in een bepaalde regio (veel voorstellingen of een tournee).
- Een project wordt bij voorkeur opgezet of uitgevoerd in samenwerking met lokale en regionale professionals.
- Financiële betrokkenheid van één of meer gemeenten strekt tot aanbeveling. Dit geldt ook voor bijdragen vanuit stedelijke, regionale of provinciale instellingen of fondsen.

KWALITEIT

- Projecten moeten artistiek van hoge kwaliteit zijn.
- Noem in een aanvraag en projectplan dan ook altijd namen van betrokken kunstenaars en de samenwerking met regionale of landelijke ondersteuningsinstellingen. Een adviescommissie met professionals uit diverse disciplines beoordeelt de aanvragen.

ONDERSCHIEDEND/ VERNIEUWEND KARAKTER

- Het BNG cultuurfonds is een stimuleringsfonds. Een aanvraag is bij voorkeur nieuw, uniek, inhoudelijk bijzonder of experimenteel en kan voor andere partijen (instellingen of gemeenten) een voorbeeldstellend karakter hebben.
- Het BNG Cultuurfonds wil met een bijdrage graag nieuwe projecten van de grond krijgen of een nieuw element in een bestaand project een kans geven.

RANDVOORWAARDEN

- Bijdragen van het BNG Cultuurfonds zijn in beginsel eenmalig.
- Aanvragers (instellingen, organisaties of kunstenaars) mogen slechts één keer in de drie jaar een aanvraag doen voor eenzelfde project. Een aanvrager van wie een project in 2015 of 2016 door het BNG Cultuurfonds is gehonoreerd, kan dus in 2017 NIET opnieuw een aanvraag doen voor eenzelfde project.
- Het BNG Cultuurfonds draagt nadrukkelijk niet bij in kosten van projecten die gericht zijn op investeringen in materiële en/of personele kosten. Het gaat om uitvoeringen/producties. Dus geen restauratiekosten, bouwsubsidies, kosten van inrichting en exploitatie, vaste personeelskosten, etc.
- Ook is het fonds terughoudend bij het honoreren van aanvragen van instellingen die reeds overheids-subsidies ontvangen. Maakt u in dat geval concreet duidelijk wat de urgentie is en waarom u voor die bepaalde activiteit toch subsidie uit ons fonds nodig heeft.
- Het BNG Cultuurfonds wil met een bijdrage het verschil maken. Dat betekent dat onze bijdrage in verhouding moet staan tot de totale begroting. De bedragen die het BNG Cultuurfonds ter beschikking stelt liggen tussen 2.500 euro en 15.000 euro.
- Puur educatieve projecten steunt het BNG Cultuurfonds niet, maar eventueel wel uitvoeringen en producties waar ook een educatief element in zit. Ook binnenschoolse activiteiten komen niet voor subsidie in aanmerking.
- Bij de beoordeling wordt zowel rekening gehouden met een geografische spreiding als een verdeling over de diverse kunst- en cultuurdisciplines.

Het BNG Cultuurfonds hecht sterk aan de band met de Nederlandse gemeenten. Dit betekent ook dat projecten of voorstellingen die door het land reizen (en dus meerdere gemeenten aandoen) eerder voor een subsidie in aanmerking komen.

Het bestuur komt eens per kwartaal bijeen (medio maart, juni, september en december). Aanvragen moeten ca. zes weken vóór de bestuursvergadering ontvangen zijn. Binnen een week na de vergadering ontvangen aanvragers schriftelijk bericht of de aanvraag wel of niet wordt gehonoreerd. Op de website www.bngbank.nl staan de voorwaarden beschreven en is ook een aanvraagformulier te vinden.

INFORMATIE

BNG Cultuurfonds
Postbus 30305
2500 GH Den Haag
telefoon: (070) 3 750 523
E-mail: cultuurfonds@bngbank.nl

BESTUUR

Het bestuur van het BNG Cultuurfonds opereert onafhankelijk en laat zich bij haar besluitvorming adviseren door een adviescommissie waarin vertegenwoordigers uit diverse kunst disciplines zitting hebben.

Het bestuur van het BNG Cultuurfonds is als volgt samengesteld:

Arno Brok |
burgemeester van Dordrecht,
voorzitter
Cor Wijn |
senior-consultant & Interimmanager
BMC Advies, vice-voorzitter
Ina Adema |
burgemeester van Lelystad, vanaf
november 2016

Marja van der Tas |
burgemeester van Steenwijkerland; in
november 2016 opgevolgd door Hetty
Hafkamp, burgemeester van Bergen NH
Han Polman |
Commissaris van de Koning in Zeeland
Rika Pot |
burgemeester van Appingedam
Kees Jan de Vet |
lid directieraad VNG
*De bestuursleden ontvangen geen
vergoeding.*
Mat Meijs |
secretaris
Het secretariaat wordt gevoerd door
Francis de Zeeuw.

Het bestuur komt vier keer per jaar bij elkaar om te beslissen over ingezonden verzoeken om financiële steun en het te voeren beleid. Voorafgaand aan elke bestuursvergadering komt de adviescommissie bijeen die een advies uitbrengt over de te behandelen verzoeken.

ADVIESCOMMISSIE

De adviescommissie kent de volgende samenstelling:

Marja van der Tas |
burgemeester van Steenwijkerland; in
november 2016 opgevolgd door Hetty
Hafkamp, burgemeester van Bergen NH,
voorzitter
Fieke Krikhaar |
interim- en projectmanager; in november
2016 opgevolgd door Astrid Hertog,
directeur Romeinse Limes Nederland
Kim Knoppers |
curator Foam
Pieter Prick |
adviseur artistieke zaken en repertoire-
adviezen voor de klassieke muzieksector
Cas Smithuysen |
bijzonder hoogleraar kunst en cultuur
Radboud Universiteit Nijmegen

Wendy Veerman |
senior adviseur donaties Kunst & Cultuur
VSBfonds
Alex de Vries |
adviseur, auteur en uitgever Stern/Den
Hartog & De Vries
Mat Meijs |
secretaris
*De leden van de adviescommissie ontvangen
een vacatievergoeding.*

BELEID

Om zijn statutaire doelstelling te realiseren stimuleert het BNG Cultuurfonds projecten volgens drie sporen. In de eerste plaats zijn er de reguliere projecten waarvoor het fonds bijdragen verleent. Daarnaast treedt het BNG Cultuurfonds op als actieve stimulator van jong talent met prijzen op het vlak van theater, literatuur, jeugdcircus, dans en beeldende kunst. Jaarlijks is er voor gemeenten de BNG Bank Erfgoedprijs. Tot slot maakt het BNG Cultuurfonds de 'avonden cultuur' mogelijk die BNG Bank elk jaar organiseert voor relaties.

REGULIERE PROJECTEN

Het BNG Cultuurfonds ondersteunt projecten op het gebied van kunst en cultuur die door andere partijen georganiseerd worden. Aanvragen voor deze projecten worden beoordeeld aan de hand van eerder genoemde criteria. De bijdrage van het BNG Cultuurfonds is in beginsel eenmalig en dient vooral om nieuwe projecten van de grond te krijgen of om een nieuw element in een bestaand project een kans te geven. In dit verslag vindt u een overzicht van alle projecten die in 2016 hebben plaatsgevonden.

Stimuleren jong talent en prijzen

Het BNG Cultuurfonds wil de culturele infrastructuur op lokaal gebied nieuwe impulsen geven door stimuleren van jong Nederlands talent bij het realiseren van hun producties. Het fonds kiest hierbij voor een actieve aanpak door het stimuleren van jong talent. Hiertoe zijn prijzen ingesteld op een aantal gebieden: theater, literatuur, dans en beeldende kunst. Speciaal voor gemeenten is er een prijs op het terrein van erfgoed.

THEATER

Al sinds seizoen 2005/2006 bestaat de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs, met een bedrag van 45.000 euro de grootste theaterprijs in Nederland. De BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs is in het leven geroepen om jonge getalenteerde makers te ondersteunen. De winnaar kan hiermee een nieuwe voorstelling maken of hernieuwd op tournee gaan met de winnende voorstelling.

Het BNG Cultuurfonds heeft een meerjarige samenwerking met het Nederlands Theater Festival.

De BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs wil met deze prijs fungeren als springplank voor de meest veelbelovende (jonge) theatermakers, die op deze manier ook binnen het Nederlands Theater Festival extra aandacht krijgen.

Genomineerd voor de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs 2016 zijn:

Nina Spijkers | *Don Carlos*

(i.s.m. *Toneelschuur producties*)

Eva Line de Boer | *Dit gebeurt allemaal tegelijk* (i.s.m. *Festival Cement*)

Urland | *Bedtime Stories*

(i.s.m. *Productiehuis Rotterdam*)

Jan Hulst & Kasper Tarenskeen | *Scheeps-Horeca* (i.s.m. *Frascati Producties*)

Olivier Diepenhorst | *Smekelingen*

(i.s.m. *Toneelschuur Producties*)

Lisa Verbelen | *One.* (BOG.collectie)

Lars Doberman | *De Familie Mansøn* (i.s.m. *Orkater/De Nieuwkomers*)

Tamar Blom & Francesca Lazzeri (Wild Vlees) | *When everything is human, the human is an entirely different thing* (co-productie Theaterfestival Boulevard / i.s.m. *Festival Cement*)

De BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs 2016 is gewonnen door Eva Line de Boer voor haar voorstelling *Dit gebeurt allemaal tegelijk* (i.s.m. *Festival Cement*).

Uit het juryrapport: Een parade van menselijke emoties en situaties trekken in een constante stroom aan het publiek voorbij. De scènes gaan van absurd naar herkenbaar, waarbij contrasterende ervaringen onder de loep worden genomen. Eva Line de Boer levert een doordachte voorstelling af over de willekeur van het leven. Haar regie is bijzonder secuur en de vormgeving tot in de puntjes verzorgd. De Boer heeft de diverse groep spelers (acteurs met diverse achtergronden en leeftijden) tot een hechte eenheid gesmeed en zet de diversiteit met maximaal effect in. Een vreugdevolle en ontroerende ervaring.

Eerdere prijswinnaars waren BOG, Sadettin Kirmiziyüz, Joeri Dubbe, Ilay den Boer, Sanja Mitrovic, Leen Braspenning, Daniëlle van de Ven en Joëlke Sanderse, Laura van Dolron en Keren Levi.

LITERATUUR

Op donderdag 12 januari 2017 wordt in de Amsterdamse Amstelkerk voor de twaalfde keer de BNG Bank Literatuurprijs uitgereikt. De winnaar is Hanna Bervoets. Tijdens een feestelijke bijeenkomst ontvangt zij een cheque van 15.000 euro en een sculptuur, gemaakt door Theo van Eldik.

Bervoets brengt volgens de jury haar laatste drie romans als toetsing van sociale en/of wetenschappelijke experimenten, waarbij zij zich duidelijk niet in haar eigengereide romanoeuve laat begrenzen. Ook de toon van haar proza wordt geroemd: *'Deze schrijver is naar eigen zeggen de ironie voorbij.'*

De prijs had dit jaar vijf genomineerden: Thomas van Aalten (*Henry!*), Merijn de Boer (*'t Jagthuys*), Anne Eekhout (*Op een nacht*) en Eva Meijer (*Het Vogelhuis*) waren samen met Bervoets (*ivanov*) genomineerd. De lezersjury van medewerkers van BNG Bank kiest Eva Meijer als winnaar. Zij krijgt een sculptuur 'Het Haagse Vredes Jantje'.

De jury bestond dit jaar uit vier leden: juryvoorzitter Hetty Hafkamp (*burgemeester van Bergen*), Jacqueline Bel (*universitair hoofddocent Moderne Nederlandse Letterkunde aan de VU*), Arjan Peters (*criticus bij de Volkskrant*) en Jeroen Vullings (*criticus bij Vrij Nederland*).

De BNG Bank Literatuurprijs is een oeuvreprijs bedoeld voor Nederlandstalige auteurs van 40 jaar of jonger, die twee of meer literaire proza- werken op hun naam hebben staan en die nog niet doorgebroken zijn, die geen grote literaire prijs hebben gewonnen en van wie in het betreffende jaar een nieuw boek is verschenen.

Eerdere winnaars van de BNG Bank Literatuurprijs waren Jamal Ouariachi, Maartje Wortel, Wytske Versteeg, Christiaan Weijts, Jan van Mersbergen, Gustaaf Peek, Carolina Trujillo, Rachida Lamrabet, Sanneke van Hassel, Yves Petry en Esther Gerritsen.

DANS

Op 24 mei wordt de BNG Bank Dansprijs voor de derde keer in het Haagse Korzo theater uitgereikt. In de voorgaande jaren werd deze prijs voor excellent danstalent gegeven aan de choreografen Samir Calixto en Marina Mascarell. De prijs stelde hen in staat uiterst succesvolle tournees door Nederland te realiseren. Voor de prijs van 2016 worden maar liefst drie jonge choreografen uitverkoren: Dunja Jovic, Wubkje Kuindersma en Rutkay Özpınar. Hiermee wordt een belangrijk signaal afgegeven: excellent talent is er niet vanzelf en opeens, maar komt tot rijping door duurzame ondersteuning en stimulering.

Jonge, beginnende choreografen zijn voor het publiek per definitie onbekend, en dit maakt het vrijwel onmogelijk om onder hun eigen naam een tournee te realiseren. Om dit te ondervangen is jaren geleden door een groep producenten en schouwburgers de tourneevorm DansClick geïnitieerd, als een voor het publiek herkenbare manier om de nieuwste generatie choreografen te ontdekken én te ontmoeten.

Een DansClick avond begint met een videoportret waarin de makers zichzelf voorstellen. Na de voorstelling wordt het publiek voor de zogenaamde *Après Dans* uitgenodigd: op het podium is er onder het genot van een drankje gelegenheid om na te praten met de choreografen en de dansers.

Door de BNG Bank Dansprijs-winnaars onder de paraplu van de DansClick te brengen, kan een tournee van 14 voorstellingen plaatsvinden, waarbij Drachten, Groningen, Amsterdam, Rotterdam, Arnhem, Leiden, Utrecht, Maastricht, Amersfoort, Purmerend, Haarlem, De Meern, Zwolle en Den Haag worden aangedaan. Het gevarieerde programma met Jovic' *Don't talk to me in my sleep*, Kuindersma's *doubleyou* en Özpınar's *Grip* wordt bijzonder goed ontvangen bij het publiek en de programmeurs. Hiermee wordt een basis gelegd voor hun verdere carrière. En ook de reacties in de pers zijn enthousiast.

BEELDENE KUNST

De verrassing is groot als juryvoorzitter Hanneke Groenteman de winnaar van de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2016 uiteindelijk bekend maakt:

Evelyn Taocheng Wang. De Chinese kunstenaar ontvangt 10.000 euro, ter beschikking gesteld door het BNG Cultuurfonds, tijdens een rechtstreekse uitzending op zondag 11 december 2016 van Kunstuur, vanuit de aula van het Stedelijk Museum Schiedam.

De kunstenaar is er zelf ook behoorlijk door van de kaart. *'Mijn werk heeft toch zijn minder vrolijke kanten, soms zelfs wat gewelddadig. Het is persoonlijk en niet zo toegankelijk.'*

Geen gemakkelijke kunstenaar, om de eenvoudige reden dat ze zich niet eenvoudig in één vakje laat plaatsen. Wel een kunstenaar die precies past in de sign of the times. Of zoals in het juryrapport te lezen valt, namelijk dat Wang *'hedendaagse vragen'* aansnijdt: *'wat is je bestemming, wat is je plaats en kun je daar een draai aan geven?'*. Wang was favoriet én outsider, maar dat waren alle genomineerde kunstenaars. Wellicht is de uitkomst daarom zo verrassend: alle vijf genomineerden dit jaar zijn behoorlijk aan elkaar gewaagd. Met de ambitieuze Alexis Blake die maar liefst al in het British Museum en Rijksmuseum haar performances laat uitvoeren. Jan Hoek, de grote publieks-

lieveling met zijn gefotografeerde reisverhalen over de Somalische 'piraten' aan de Golf van Aden. Anouk Kruithof die in het Museum of Modern Art al foto's heeft geëxposeerd. Jay Tan die wetenschap en kunst losjes met elkaar weet te combineren. En Evelyn Taocheng Wang dus.

De 34-jarige Chinese komt van verre. Ze leerde in haar geboorteland op een traditionele en gedisciplineerde, maar onpersoonlijke manier schilderen. 'Verkapte propaganda', zei ze hierover tegenover de Volkskrant, eerder dit jaar. Vier jaar geleden verhuisde ze via Frankfurt naar Amsterdam, om er de postdoctorale kunstopleiding aan De Ateliers te volgen – en met teugen te genieten van een tot dan toe ongekende vrijheid.

Wang komt ook van verre gezien haar identiteit. Geboren als jongen, nu levend als vrouw. Ze werkte, als hoofdrolspeler in een kunstproject, zes maanden in een Amsterdamse massagesalon waar ze zich elke dag ongerust maakte ontmaskerd en ontslagen te worden.

Het zal de reden zijn geweest dat de jury haar heeft gekarakteriseerd als een kunstenaar die 'heel dappere beslissingen' neemt en 'in persoonlijk en geografisch opzicht een lange reis heeft ondernomen.'

De jury is er zich van bewust dat wat er gaat komen 'onvoorspelbaar' is. In hoeverre ze daar gelijk in gaat krijgen? Een ding staat in ieder geval vast: dat Museum De Hallen in Haarlem volgend jaar januari haar 'eerste museale solopresentatie' zal organiseren. Voorwaar iets om naar uit te zien.

Voor meer informatie zie ook verderop bij het Bijzonder Project.

NATIONAAL JEUGD ORKEST

Het BNG Cultuurfonds is in 2014 een meerjarige samenwerking met het Nationaal Jeugd Orkest (NJO) aangegaan. Met 20.000 euro per jaar maakte het NJO in 2016 vier nieuwe producties, met in totaal 15 concerten. Door met professionele ondersteuning zelf een productie van begin tot einde te ontwikkelen ervaren de musici wat nodig is om een goede voorstelling te maken. Deze ervaring is van groot belang voor hun toekomstige beroeps carrière.

KAFKA'S RARITEITENKABINET

Met Young artist in Residence Shin Sihan

Hoewel Kafka zijn eigen werk het liefst liet verbranden na zijn dood, heeft goede vriend Max Brod diens laatste wens niet ter harte genomen. En dat is maar goed ook. Hij gaf een schatkamer aan essays, brieven en manuscripten uit, waarmee Kafka's gedachtegoed werd vereeuwigd. Ook de Roemeense componist György Kurtág merkte de brieven op en ging schrijven. Het resultaat is een caleidoscopisch geheel van zang, viool en theater.

Ster van de NJO Muziekzomer 2016, violist Shin Sihan, brengt een theaterprogramma rond de Kafkafragmenten. In samenwerking met zangeres Katherine Dain en met de leden van zijn kwartet als mede-acteurs neemt Sihan het publiek mee in de muziek van Kurtág. Het was Shin's eigen wens om een dergelijk

programma te maken, en regisseur Marc Krone helpt hem om deze droom waar te maken.

Passend bij het literaire karakter van de voorstelling, wordt het programma onder andere uitgevoerd tussen de boeken van Boekhandel Het Colofon in Arnhem.

ARDEMUS QUARTET, VITA NATURALIS

'Nature Based' is een thematentoonstelling van het Krölller-Müller Museum, waarbinnen een belangrijke rol is weggelegd voor de beeldentuin. Het nieuwe kunstwerk La Saison des Fêtes van Pierre Huyghe verbeeldt een tuin met gewassen, verbonden met feestdagen van over de hele wereld. Belangrijke feestdagen worden gemarkeerd doordat bepaalde planten gelijktijdig beginnen te bloeien.

De getalenteerde saxofonisten van het Ardemus Quartet en componist Diego Soifer laten zich inspireren door deze expositie. Moeder Natuur was het kwartet goedgezind; ze gaf hen alle vier op jonge leeftijd al een grote muzikale gift. De gedreven musici wonnen o.a. de publieksprijs tijdens het Grachtenfestival Conservatorium Concours. Ook sleepten de publiekslievelingen een aanmoedigingsprijs in de wacht tijdens de Storioni Toonzaal Competitie in Den Bosch. Een beetje van de natuur, een beetje van het kwartet en een beetje van Diego Soifer (1981). De jonge componist komt

uit Buenos Aires en studeerde in Den Haag. Al eerder kwamen natuurverschijnselen terug in zijn composities, zoals in *When the moon meets the sun*: een minimalistisch stuk dat de luisteraar doet wegdromen naar een bergmeertje. Het programma leent zich uitstekend voor de mooie locaties op de Veluwe en voor de wandeling in Ubbergen.

KLUSTER 5: IMPROVISATIE EN NIEUWE COMPOSITIES

Kluster 5 is een jong, Haags ensemble. De ongewone bezetting van viool, saxofoon, slagwerk, gitaar en piano zorgt voor grote mogelijkheden in een breed scala aan muziekstijlen, van hedendaags klassiek tot cross-over richting jazz. Door het spelen van nieuwe werken laat het kwintet een nog ongehoord, modern geluid horen.

Alle leden van het ensemble hebben in het Nationaal Jeugd Orkest gezeten en waren eerder tijdens de Muziekkamer te zien in *Low end Hifi* en *Workers Union*. Dit jaar werken zij samen met componist en pianist Martin Fondse aan een programma waarin improvisatie en lichte muziek centraal staan. Fondse is altijd op zoek naar nieuwe manieren om muziek te creëren en zal de jonge musici als coach begeleiden bij het improviseren en maken van arrangementen. Daarbij streeft hij naar een goed evenwicht tussen compositie, improvisatie, dialoog en persoonlijke expressie.

Kluster5 is in de NJO Muziekkamer te zien en horen in Luxor Live (Arnhem), Theater het Badhuis (Nijmegen), het Ketelhuis (Apeldoorn) en tijdens de Algemene Introductiedagen in Wageningen.

NJO TIM KLIPHUIS ORKEST: EXPEDITIE JAZZIMPROVISATIE

Violist Tim Kliphuis volgde een traditioneel-klassieke opleiding aan het Conservatorium van Amsterdam. Eenmaal afgestudeerd verruilde hij Brahms en Mozart voor jazz en improvisatie. De combinatie van de traditie en het pionieren in muziek bleek een gouden formule. Veel bijzondere concerten, cd's en gipsy-hits verder, komt Kliphuis met zijn trio naar Gelderland.

Onder zijn aanvoering mag een selecte groep NJO'ers deze bijzondere muziek ervaren. Kliphuis' trio coacht en begeleidt de talenten naar een waar NJO Tim Kliphuis Orkest. Samen werken zij aan een uniek programma dat elke uitvoering anders is. Het gaat bij de jazzvirtuoos tenslotte om de improvisatie, waarmee hij de klassiek opgeleide NJO-musici uitdaagt buiten de gebaande paden te treden. Ook het publiek neemt hij mee op deze reis; geen voorschriften, geen hokjes, geen expliciete partituur van de componist.

BNG BANK LANG LEVE KUNST PRIJS

Op 23 november wordt voor de eerste keer de BNG Bank Lang Leve Kunst Prijs uitgereikt.

Winnaar is de gemeente Amsterdam. Deze stad heeft zich met Fotografiemuseum Amsterdam (Foam) en de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) het beste als Age Friendly Cultural City ontwikkeld. Het Fonds voor Cultuurparticipatie startte in 2016 het programma 'Lang Leve Kunst. Op weg naar Age Friendly Cities'. Hiermee moedigt het Fonds steden aan om het kunst- en culturaanbod voor ouderen te ontwikkelen en te verduurzamen. Het BNG Cultuurfonds hecht hier belang aan en besloot daarom deze prijs, ter waarde van 20.000 euro, in het leven te roepen.

Vijf steden nemen deel aan het programma van het Fonds: Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Leeuwarden en Maastricht. Zij organiseren elk een manifestatie waarin zij hun visie op het thema 'ouderen en cultuurparticipatie' lieten zien. Een jury, onder leiding van Hedy d'Ancona, bezoekt de steden en beoordeelde hoe zij zich als Age Friendly Cultural City hebben ontwikkeld. Amsterdam slaagt hierin het beste.

Fotografiemuseum Amsterdam (Foam) brengt met het project *Twee keer kijken* oudere en jongere buurtbewoners samen door fotografie. De opgedane kennis en

methodiek zet ze voort in Amsterdam Vertelt. Een nieuw samenwerkingsproject met de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA). Foam en OBA zien in *Amsterdam Vertelt* een uitgelezen kans om, samen met de gemeente Amsterdam, gebruik te maken van elkaars kennis en netwerk. Met als doel nieuwe ontmoetingen in de wijken stimuleren.

Uit het juryrapport:

De samenwerking tussen de stakeholders OBA, Foam en de gemeente verloopt voorbeeldig. Iedereen doet mee, ook de GGD waardoor de ontschotting tussen de verschillende domeinen voltooid lijkt.

De jury is blij met de chemie in de onderlinge contacten. En vooral ook met het feit dat de culturele ouderenparticipatie gewaarborgd is in het kunstenplan van de gemeente.

De stad ontvangt een bedrag van 20.000 euro van het BNG Cultuurfonds om te besteden aan de bevordering en verduurzaming van ouderenprojecten. De OBA heeft met haar 25 vestigingen en culturele partners als Foam een stevige basis waarop initiatieven, op weg naar een age friendly cultural city, verder ontplooid kunnen worden. Het fonds voor cultuurparticipatie zet het programma voort en kondigt vijf nieuwe steden aan: Deventer, Doetinchem, Emmen, Groningen en Utrecht.

De jury bestond uit de volgende personen:

Hedy d'Ancona | voorzitter jury

(oud politica),

Noraly Beyer

(journaliste, theatermaker),

Nico Jansen

(oud hoofd cultuur gemeente Utrecht),

Maaïke Mul

(coördinator Kunst & Cultuur Vitalis Wijkzorg),

Thijs Tromp

(bestuurssecretaris Prins Bernhard Cultuurfonds).

ERFGOED

Sinds 2010 wordt op initiatief van het Erfgoedplatform van Kunsten '92 een nationale prijs toegekend aan de gemeente met het beste beleid op het gebied van erfgoed: de BNG Bank Erfgoedprijs. Doelstelling van deze prijs van 25.000 euro, beschikbaar gesteld door het BNG Cultuurfonds, is om uitstekende voorbeelden van de gemeentelijke erfgoedpraktijk te delen en andere gemeenten te inspireren. Het betreft erfgoed in brede zin: gebouwde monumenten, archeologie, museale collecties en archieven, maar ook historisch landschap, mobiel en immaterieel erfgoed. En erfgoed voor de jeugd (erfgoededucatie)!

De prijs stimuleert gemeenten om actief in te zetten op cultureel erfgoed, ook ter versterking van beleidsterreinen als toerisme, cultuur, onderwijs, sociale zaken, ruimtelijke ontwikkeling en economie. Alle gemeenten in Nederland kunnen meedingen naar deze prijs. Het moet gaan om lokaal beleid dat draagvlak creëert in de samenleving en doorwerkt in het totale beleid van de gemeente. De winnaar wordt ieder jaar bekend gemaakt tijdens een feestelijke bijeenkomst in het voorjaar, in de gemeente die de prijs het voorgaande jaar heeft gewonnen.

Het Limburgse Beesel wint de BNG Bank Erfgoedprijs 2016. Henri Swinkels, Gedeputeerde van de provincie Noord-

Brabant, onthult dit op 17 maart in Bergen op Zoom. Van de genomineerden Arnhem, Haarlemmermeer, Heerlen en Tiel ontving de gemeente Heerlen een eervolle vermelding.

Volgens de jury is de gemeente Beesel een terechte winnaar omdat werkelijk de gehele gemeenschap betrokken is bij het erfgoed. Het 'soortelijk erfgoedgewicht' per inwoner is zeer hoog. Dit is veel breder dan alleen het Drakenspel: er is veel aandacht voor herbestemming, monumenten en archeologie. De gemeente Beesel voert bewust en succesvol beleid om het merk 'Draak' en het merk 'Keramiek' om te zetten in eigentijdse uitingen.

Heerlen ontvangt een eervolle vermelding. Heerlen komt uit een achterstand en moet een nieuw verhaal vertellen. Erfgoed en cultuur worden daar actief en bewust voor ingezet. Het verhaal van de 'Rocky' onder de steden is gelaagd en kent rafelranden. De gemeente Heerlen vult haar identiteit op inspirerende wijze in, en maakt daarbij positief gebruik van het negatieve verleden.

SYMPOSIUM

Voorafgaand aan de prijsuitreiking organiseren de gemeente Bergen op Zoom en Kunsten '92 het symposium 'Levendige binnenstad? Leegstand als

kans!'. Meer dan 180 deelnemers komen bijeen voor lezingen en excursies over het onderwerp. Voor Bergen op Zoom is dit een mooie gelegenheid om haar prijswinnende erfgoedpraktijk en de uitdagingen voor de toekomst te delen met professionals en geïnteresseerden. Veel binnensteden kampen met een terugloop van winkelaanbod en leegstand. Bergen op Zoom weet, ondanks een toenemende leegstand, haar binnenstad vitaal aantrekkelijk te houden.

Karel Loeff
(directeur *Erfgoedvereniging Heemschut*),
Arnoud Odding
(directeur *Rijksmuseum Twenthe*),
Patrick Timmermans
(directeur *Erfgoed Brabant*),
Cees van 't Veen
(algemeen directeur *Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*).

De BNG Erfgoedprijs is eerder gewonnen door Bergen op Zoom, Kampen, Schiedam, Westerveld en Dordrecht.

Het symposium gaat dieper op deze problematiek in, met sprekers als Cees-Jan Pen en Arno Boon. Belangrijkste conclusies: een sterke binnenstad heeft een krachtige lokale, regionale en provinciale overheid nodig, die echt kiest. Profilering met wonen, cultuur, erfgoed, zorg, groen en water is essentieel. Partijen moeten sámen investeren in vernieuwing, die deels juist ook het behoud is van wat er is (bijvoorbeeld van gebouwen, maar ook van de industrie die blijft). Organiseren en professionaliseren vormen de kern.

De jury van de BNG Bank Erfgoedprijs bestaat uit:

James van Lidth de Jeude | juryvoorzitter
(voormalig burgemeester van Deventer),
Janneke Bierman
(directeur en architect *BiermanHenket*),

Avonden Cultuur

De Avonden Cultuur die BNG Bank organiseert worden al jaren zeer gewaardeerd door de relaties van de bank. Het BNG Cultuurfonds maakt deze culturele evenementen mede mogelijk. In 2016 zijn zes van zulke avonden gehouden.

23 juli | Wonderfeel

LANDGOED SCHAEF EN BURGH,
'S GRAVELAND

Wonderfeel is genieten van klassieke muziek in de natuur, op Landgoed Schaep en Burgh in 's-Graveland, waar de vereniging Natuurmonumenten haar hoofdkantoor heeft in het prachtige landhuis. Verscholen achter statige beukenlanen ligt dit landgoed. Gewoonlijk het domein van fruitbomen, vlinders, heesters en vleermuizen, maar voor nu het decor van Wonderfeel: het grootste buitenfestival voor klassieke muziek in Nederland, dat voor de tweede keer hier wordt gehouden.

Tussen de kronkelende paden, bossen en beekjes verrijzen zeven podia waar meer dan honderd musici je verrassen met een bonte verzameling klassieke muziek. Dit unieke festival biedt een enorme diversiteit: van middeleeuwse liederen tot romantische strijkkwartetten, van barokke beats tot minimal en jazzy klassiek.

25 augustus | Opera Nijetrijne

OPENLUCHT, NIJETRIJNE

Opera Nijetrijne produceert sinds 2001 jaarlijks een in het Nederlands hertaalde, onbekende, komische, 18e eeuwse opera in de openlucht. De stukken zijn humoristisch en muzikaal interessant, het libretto goed te volgen door de hertaling in hedendaags Nederlands. De voorstellingen vinden plaats in Nijetrijne, in het natuurgebied De Rottige Meente op de grens van Friesland en Overijssel. Het operaterrein is gelegen aan het riviertje de Scheene en is slechts bereikbaar langs een bijzonder wandelpad door het laagveengebied.

Dit jaar produceert Opera Nijetrijne II Mondo della Luna, een komische opera op muziek van Joseph Haydn (1777). Geproduceerd in een Nederlandse hertaling van het originele libretto van Carlo Goldoni uit 1750.

2 september | Maat voor Maat van Shakespeare

GROTE KERK, VEERE

In 2016 is het 400 jaar geleden dat De Grote Raad van Mechelen zich vestigde in het Hof van Savoye, beter bekend als het paleis van Margareta van Oostenrijk. Een historische herdenking die reflecteert over het belang van internationaal en grensoverschrijdend recht. Zeeland maakte lang deel uit van het Bourgondische Rijk en Mechelen was – ook voor Zeeland – het Hof waar men terecht ging voor beroepsprocedures.

In 2016 is het ook 400 jaar geleden dat William Shakespeare (1564-1616) overleed. Als toneelschrijver was hij bij uitstek de kroniekschrijver van zijn tijd die op een onnavolgbare manier de politieke en maatschappelijke verhoudingen wist aan te kaarten. William Shakespeare heeft met Maat voor Maat een toneelstuk geschreven dat rechtspraak en rechtprincipes als centraal thema heeft. Als theaterproject binnen het Mechels festival naar aanleiding van de herdenking van 400 jaar Grote Raad, kan Maat voor Maat een brug slaan tussen kunst en rechtspraak. Deze voorstelling is onderdeel van het Zeeland Nazomerfestival. Het stuk draait om het thema van rechtvaardigheid en gratie bij het al dan niet uitvoeren van de doodstraf voor overspel. Die tragiek en ernstige toon, wisselt Shakespeare af met humoristische scènes, waardoor we Maat voor Maat eerder als een tragikomedie kunnen beschouwen.

13 oktober | Meesterwerk in concert: Beethoven 1. Uitgelegd

TIVOLI VREDENBURG, UTRECHT

Meesterwerk in concert is een unieke samenwerking tussen het Gelders Orkest en dirigent Jules van Hessen. Voor de pauze ontrafelt Maestro Jules analytisch en anekdotisch het meesterwerk, speelt het orkest hieruit cruciale fragmenten, bijzondere solo's en spannende overgangen. Het geheel wordt ondersteund door de projectie van poëtische of abstracte lichtbeelden op een groot projectiescherm boven het orkest. Elk fragment krijgt zo zijn eigen herkenningsbeeld.

Na de pauze volgt het hele stuk en blijken de beelden de loop van de muziek zo te verduidelijken dat er voor de luisteraar veel meer te beleven valt. Spelenderwijs ontstaat een verrassend inzicht in de opbouw en de betekenis van de muziek, terwijl voorkennis niet nodig is. Mede dankzij deze unieke combinatie van beeld en klank ontstaat een nieuwe muziekervaring. Het begin van Beethovens eersteling sloeg ruim tweehonderd jaar geleden in als een bom.

Maestro Jules onthult waarom meer dan twee honderd jaar geleden het publiek zo enorm schrok van deze ongehoorde aftrap. Maar er zijn meer revolutionaire elementen in het stuk te vinden: Beethoven komt met een totaal andere strategie hoe melodieën aan instrumenten toe te wijzen.

22 oktober | Circusvoorstelling op Festival Circolo

LANDGOED VELDER

Festival Circolo vindt elke twee jaar tijdens de herfstvakantie plaats op het sfeervolle landgoed Velder. Daar presenteert Festival Circolo de top van wat het internationale circustheater op dit moment te bieden heeft. U zult verbaasd staan over de vervlechting van bekende circustechnieken met moderne dans, muziek, vormgeving en theatervormen.

Het grote open veld van dit landgoed wordt ingericht met een bonte verzameling van grote en kleine circustenten. Festival Circolo programmeert in 10 dagen meer dan 60 voorstellingen van zo'n 20 verschillende gezelschappen. Dit hele jaar herdenkt de stad 's-Hertogenbosch dat vijfhonderd jaar geleden een van Nederlands grootste schilders, Jheronimus Bosch (ca. 1450-1516), overleed. Een belangrijk onderdeel van het herdenkingsjaar is Circus Jheronimus Bosch waarin twee wereldberoemde circusgezelschappen, Les 7 Doigts de la Main (7Fingers) uit Canada en Les Colporteurs uit Frankrijk, illustreren dat het werk van Bosch van alle tijden is. Beide gezelschappen hebben zijn werk en de beeldtaal prachtig verbeeld in een hedendaagse circusvoorstelling.

27 oktober | Variété Variatie: programma samengesteld door Karel de Rooij

KANTINE WALHALLA, ROTTERDAM

Variété staat voor afwisseling. Op deze avond in het prachtige Rotterdamse theater Kantine Walhalla komt u in aanraking met diverse kustvormen. Voor de één is dat dans, voor de ander circus en alles wat er tussen zit. Verwondering, verrassing, verbazing, emotie, precies wat 'kunst' moet zijn. Maak kennis met De Tunes (o.l.v. Harry-Jan Bus) die fris uit de hoek komen en hun tegenstander dollen met recht voor z'n raap teksten en links-directe kwinkslagen tot hij slap in de touwen hangt.

Laat u betoveren door Thorwald Jørgensen en Renske de Leeuw. Hij maakt internationaal furore als bespeler van de theremin: het instrument dat je bespeelt zonder het aan te raken. Met de befaamde harpiste Renske de Leeuw vormt hij regelmatig een duo. Hun repertoire reikt van Fauré tot Pärt, van Bach tot Villa-Lobos. Maar ze dagen componisten ook uit tot nieuwe composities. Zo schreef de Russische componist Andrew Popov een werk voor dit duo.

Dan zijn er ook de Dames voor na Vieren: een komisch dames-duo, bestaande uit Anne van Rijn en Hanneke Drenth, die via slapstick, fysieke acts en zang, de

dagelijkse realiteit op absurdistische wijze onder de loep legt. Met hun unieke stijl en eigenheid nemen zij een bijzondere plek in, in de wereld van het cabaret en variété.

Tot slot worden alle illusies u ontnomen door Tilman Andris. Hij beheerst de goochelkunst 'van dichtbij' en op een podium en staat bekend om zijn intelligente illusies die nog lang in het geheugen blijven hangen. Zijn act is niet alleen technisch heel knap, hij is ook heel onderhoudend en geestig op een hoog niveau.

Cultuurfonds lezing

Op initiatief van de secretaris organiseert het BNG Cultuurfonds sinds einde 2006 de Cultuurfondslezing voor werknemers van BNG Bank en voor relaties van het BNG Cultuurfonds. In 2016 zijn drie van zulke lezingen gehouden.

> 24 mei | 32e Cultuurfondslezing

Uitreiking van de derde BNG Bank Dansprijs

KORZO THEATER, DEN HAAG

Deze keer wordt de BNG Bank Dansprijs toegekend aan maar liefst drie jonge choreografen:

Dunja Jovic | *Don't talk to me in my sleep*
Wubkje Kuindersma | *doubleyou*
Rutkay Özpınar | *Grip*

Zij krijgen hiermee de kans met hun nieuwe productie op tournee te gaan door Nederland en daarmee het publiek te enthousiasmeren voor hun werk. Na een deel van de nieuwe voorstelling *M* van Samir Calixto (een oud-winnaar van deze prijs) en een kort welkom door Mat Meijs is er een trailer te zien van de drie stukken van de winnaars. Daarna wordt de prijs uitgereikt door de Haagse wethouder van Cultuur Joris Wijsmuller en Han Polman, bestuurslid van het BNG Cultuurfonds en CdK in Zeeland.

Vervolgens gaat Leo Spreksel in gesprek met de winnaars van dit jaar en van vorige edities. De avond wordt besloten met een voorstelling van één van de drie winnaars: *doubleyou* van Wubkje Kuindersma.

> 15 november | 33e Cultuurfondslezing

Theatervoorstelling Dit gebeurt allemaal tegelijk

THEATER AAN HET SPUI, DEN HAAG

Cees Debets, directeur programmering van Het Nationale Theater, licht de fusie toe van Theater aan het Spui met Het Nationale Toneel en de Koninklijke Schouwburg tot Het Nationale Theater. Vervolgens gaat hij in gesprek met regisseur Eva Line de Boer, die met haar voorstelling *Dit gebeurt allemaal tegelijk* begin september, bij de opening van het Nederlands Theater Festival, de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs 2016 heeft gewonnen.

Aan deze prijs is een bedrag van 45.000 euro verbonden voor het hernemen van de winnende voorstelling of het maken van een nieuwe productie. Het BNG Cultuurfonds heeft onlangs besloten om ook de komende drie jaar door te gaan met het uitreiken van deze prijs.

Het werk van Eva Line de Boer kenmerkt zich door een sterke stiling van gedrag. Hoe zien mensen eruit in bepaalde situaties en hoe verschuilen ze zich achter de façade van hoe ze denken dat het eruit zou moeten zien?

In de poging het leven hanteerbaar te maken schuilt voor Eva de hoop. We kunnen de poging alleen zien als we heel nauwkeurig kijken. Naar de wereld als een poppenkast, naar elkaar en naar onszelf.

> 15 december | 34e Cultuurfondslezing

Mesdag: panorama en film

PANORAMA MESDAG, DEN HAAG

Wie is er (als kind) niet geweest in het Panorama Mesdag? Dit enorme doek van ruim veertien meter hoog en met een totale omtrek van 114 meter maakt – terecht – op velen een overdonderende indruk. Zelfs de bezoeker die gezien heeft hoe de constructie in elkaar zit en weet hoe hij visueel wordt beetgenomen, gelooft opnieuw in wat hij ziet en negeert wat hij weet: een onschuldig maar overtuigend bewijs van de kracht van visuele manipulatie. De opzet van de omgeving van het Seinpostduin werd overgebracht via een profiel, dat Mesdag had opgetekend in een glazen cilinder.

Na een bezichtiging van het doek en – letterlijk – een kijkje achter de schermen wordt de film van filmmaker Robin Lutz vertoond: *Hendrik Willem Mesdag - Zeeschilder van de Haagse School*. Hij gaat niet alleen in op de schilder van het panorama, maar beantwoordt ook de volgende vragen: wie is die man, waar kwam hij vandaan en hoe kwam het dat hij zo'n grote invloed kreeg als kunstenaar in Den Haag en uitgroeide tot een van de beroemdste schilders van de Haagse School? Om die vragen filmisch te beantwoorden wordt er een levende

Mesdag in de documentaire opgevoerd, gespeeld door Jos van den Berg. Op deze manier komt Mesdag dichtbij de toeschouwer. De documentaire is een kruising tussen een klassieke documentaire en een speelfilm.

> Bijzonder project

Tien jaar de Volkskrant
Beeldende Kunst Prijs
Stedelijk Museum Schiedam,
AVROTROS en de Volkskrant
geven met steun van
BNG Cultuurfonds kunsttalent
een belangrijke impuls

Kunst volgens de jury voorzitter

SANNE WALLIS DE VRIES DOET DE VOLKSKRANT BEELDENDIJE KUNST PRIJS.

Dit zijn de genomineerden
VAN DE TIENDE EDITIE VAN DE VOLKSKRANT BEELDENDIJE KUNST PRIJS

alles te doen

OPHOUDT
POSTUUM
Jongema maakte dromerige affiches

De kunstenaar Jongema maakte dromerige affiches. Hij maakte gebruik van verschillende technieken en materialen. Zijn werk is vaak abstract en beeldend. Hij heeft ook veel geëxposeerd en gewonnen van verschillende prijzen.

prijst poëtische Ögüt

Ögüt maakte poëtische werken. Hij was een belangrijk figuur in de Nederlandse kunstwereld. Zijn werk was vaak gericht op de menselijke conditie en de natuur. Hij heeft ook veel geëxposeerd en gewonnen van verschillende prijzen.

De Volkskrant Beeldende Kunstprijs

De jury heeft de genomineerden bekendgemaakt. Het zijn vijf jonge kunstenaars die kans maken op de prijs. Ze zijn gekozen door vijf kunstenaars. Die vertellen hier waarom hun genomineerde moet winnen.

Beeldende Kunst

REPORTAGE: VOLKSKRANT BEELDENDIJE KUNST PRIJS

Veni Video Vici

Loopje

De jury heeft de genomineerden bekendgemaakt. Het zijn vijf jonge kunstenaars die kans maken op de prijs. Ze zijn gekozen door vijf kunstenaars. Die vertellen hier waarom hun genomineerde moet winnen.

Zijn animaties

Volkskrant Kunst volgens Van der Wal

KARAKTER IS VOORZITTER VAN DE VOLKSKRANT BEELDENDIJE KUNSTPRIJS

Helder

De jury heeft de genomineerden bekendgemaakt. Het zijn vijf jonge kunstenaars die kans maken op de prijs. Ze zijn gekozen door vijf kunstenaars. Die vertellen hier waarom hun genomineerde moet winnen.

Wie kans maakt en waarom

DE VOLKSKRANT BEELDENDIJE KUNST PRIJS

Zeelepel

echt het meest aan

Ook u mag een winnaar kiezen van de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs. Vijf museumbezoekers helpen u bij uw keuze.

Rijlessen en lijstjes voor schilderijen

Dit zijn de rijlessen en lijstjes voor schilderijen. Het zijn vijf jonge kunstenaars die kans maken op de prijs. Ze zijn gekozen door vijf kunstenaars. Die vertellen hier waarom hun genomineerde moet winnen.

Stel je voor, de Rijksvoorlichtingsdienst vraagt je om koning Willem Alexander te schilderen. Of het Modern Museum of Art in New York (MoMA) koopt werk van je. Een performance van jou in het Stedelijk in Amsterdam is live te zien op tv. Of je wint een Gouden Kalf voor de beste interactive video op het Nederlands Filmfestival.

Het overkwam de jonge beeldend kunstenaars Femmy Otten, Guido van der Werve, Rory Pilgrim en Floris Kaayk, nadat ze waren genomineerd en gelauwerd door de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs. Het zijn voorbeelden die veelzeggend zijn voor de status die de prijs heeft verworven. Deze hechte samenwerking tussen drie partijen (de Volkskrant, het Stedelijk Museum Schiedam en de AVROTROS) – geschraagd door de genereuze steun van het BNG Cultuurfonds – heeft afgelopen jaar zijn tiende editie beleefd met een extra grote tentoonstelling, talkshows en live-tv-uitzending op primetime vanuit Schiedam. Er zijn veel prijzen in Nederland, maar de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs is bijzonder omdat het een zeer inhoudelijke aanpak combineert met een voor beeldende kunst ongekennd grote media aandacht. Hoe vaak is beeldende kunst live op tv? Hoe vaak pakt een landelijke krant groot uit met jonge kunstenaars wier carrière nog moet beginnen? En hoe vaak krijgt het werk van vijf aanstormende talenten zo genereus de ruimte in een museum? In de beginperiode werd het prijzengeld van tienduizend euro beschikbaar gesteld door het Fonds Beeldende Kunst Vormgeving en Bouwkunst (Fonds BKVB), de laatste jaren door het BNG Cultuurfonds.

De Volkskrant Beeldende Kunst Prijs heeft twee doelen. Talent zichtbaar maken en hun ontwikkeling steunen. Daarnaast om het grote publiek toegang te bieden tot het soms als 'lastig' ervaren terrein van moderne kunst. Dat toegankelijk maken gebeurt door de talenten te interviewen in de krant en op tv en door kunstcritici en curatoren te vragen het werk te duiden aan bezoekers tijdens rondleidingen in het museum. Zo verlaagt de prijs de drempel die moderne kunst soms onbedoeld opwerpt.

Tot slot is ook het oordeel aan het publiek: naast de juryprijs wordt traditioneel de Publieksfavoriet gekozen door bezoekers van het Stedelijk Museum Schiedam (en afgelopen jaar voor het eerst ook online). Dat levert niet alleen een verrassende tweede winnaar op – meestal een andere winnaar dan de juryfavoriet – maar brengt altijd ook een ontroerende serie commentaren met zich mee, commentaren die op de stembriefjes worden gekrabbeld. 'Vol humor laat hij [kunstenaar Jan Hoek, red] de rauwe randjes van de wereld zien', schreef een bezoeker bijvoorbeeld de afgelopen editie. En: 'Ik wil blijven kijken en ontdekken', over Evelyn Taocheng Wangs werk. Of kortweg: 'Ze is dope!' over publieksfavoriet van 2016 Anouk Kruithof.

Wat is de prijs?

De Volkskrant Beeldende Kunst Prijs is in 2006 ingesteld om jong en eigenzinnig talent zichtbaar te maken voor een groot publiek en te belonen met een geldbedrag (10.000 euro). De prijs is bestemd voor beeldend kunstenaars onder de 35 jaar, die in Nederland werken of wonen – kunstenaars die hun werk al in een duidelijke richting hebben ontwikkeld, maar die op dit moment in hun carrière wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken. De Volkskrant Beeldende Kunst Prijs onderscheidt zich van veel andere prijzen door een scoutingssysteem en de combinatie van tentoonstelling en ruime redactionele aandacht op tv en in de krant.

Dit alles gaat samen met een ongekend bereik. De uitzending van AVROTROS Kunstuur trekt bijna 200 duizend kijkers. De tentoonstelling in Schiedam trekt bijna tienduizend unieke bezoekers uit alle delen van het land.

De Volkskrant bereikt via papier en online een miljoen lezers per dag. Niet zo gek dat er het afgelopen jaar maar liefst 4500 keer gestemd door mensen op de prijs: online, maar het overgrote deel fysiek, tijdens een museum aan de tentoonstelling in Schiedam.

Stedelijk Museum Schiedam heeft voor de jubileumeditie van 2016 niet alleen een sterk overzicht gemaakt van de vijf genomineerden van dit jaar (Jan Hoek, Evelyn Taocheng Wang, Alexis Blake, Anouk Kruithof en Jay Tan).

Ook was er een overzicht van alle winnaars en publieksfavorieten van de afgelopen tien jaar.

Deze totaal tentoonstelling, met de naam Oogst, gaf een uitstekend beeld van het kunsttalent van de afgelopen tien jaar.

Ook de AVROTROS spande zich in om dit lustrum te onderstrepen, door live uit te zenden

uit de kapel van het museum. Voor Kunstuur – dat normaal vooraf opgenomen reportages uitzendt – en de sympathieke presentator Lucas De Man was dit een krachttoer die voor een levendige prijsuitreiking zorgde.

Juist in een tijd waar aandacht voor moderne kunst bij massamedia niet vanzelfsprekend is, is de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs een krachtig inhoudelijk pleidooi om jong talent te koesteren en stimuleren. Dat was het tien jaar geleden, toen de prijs van start ging zo, maar sindsdien is de noodzaak alleen maar toegenomen. Door de kunstbezuinigingen zijn er nog maar weinig plekken die beeldend kunstenaars t/m 35 jaar – jong, nog onbekend, maar al met een volwassen oeuvre – een podium durven te bieden.

Deze Volkskrant Beeldende Kunst Prijs doet dat wel, en met succes. Daar spannen het Stedelijk Museum Schiedam, AVROTROS en de Volkskrant zich samen voor in. En krijgen daarbij de onontbeerlijke financiële steun van het BNG Cultuurfonds.

Vandaag
HET NIEUWS VAN MAANDAG 18 APRIL

Genomineerden VBK Prijs

Rutger Pontzen
Amsterdam

Alexis Blake, Jan Hoek, Anouk Kruithof, Jay Tan en Taocheng Wang zijn de vijf genomineerden voor de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2016. De prijs, georganiseerd door de Volkskrant, AVROTROS en het Stedelijk Museum Schiedam, wordt dit jaar voor de tiende keer uitgereikt.

De Volkskrant Beeldende Kunst Prijs is een oeuvreprijs voor getalenteerde kunstenaars van 15 jaar en jonger, wonend en werkzaam in Nederland. Op 11 december wordt de winnaar, gekozen door een vakjury, bekendgemaakt tijdens het tv-programma Kunstuur van de AVROTROS. De winnaar ontvangt 10 duizend euro, ter beschikking gesteld door het BNG Cultuurfonds. Het werk van de genomineerde kunstenaars zal vanaf 8 oktober in het Stedelijk Museum Schiedam te zien zijn. Tijdens de tentoonstelling kan het publiek haar favoriet kiezen. Vanwege het 10-jarig jubileum organiseert het museum ook een overzichtstentoonstelling met de winnaars van het afgelopen decennium, onder wie Femmy Otten, Guido van der Werve en Floris Kaayk, en van alle publieksfavorieten (sinds 2011), zoals Levi van Veluw en Zoro Feig.

Het werk van de vijf genomineerden kent een grote verscheidenheid. De performances van Alexis Blake zijn veelal gebaseerd op gedragingen en houdingen van vrouwen. Jan Hoek is bekend vanwege zijn openhartige fotoprojecten met onder anderen Afrikaanse zwerwers en transgender sekswerkers.

Taocheng Wang studeerde aanvankelijk klassieke Chinese schilderkunst, maar experimenteert de laatste jaren ook met video, performance en film. Jay Tan bouwt kleurige 'pauze'-installaties met alledaagse voorwerpen. En Anouk Kruithof studeerde fotografie en beeldhouwkunst, wat resulteerde in haar driedimensionale fotowerken.

De vijf kunstenaars werden voorgedragen door specialisten uit de Nederlandse kunstwereld. Dit jaar waren dat: Martijn van Nieuwenhuizen (conservator Stedelijk Museum in Amsterdam), Nina Folkersma (onafhankelijk curator), Heske ten Cate (hoofdredacteur Mister Motley), Clayde Menso (directeur Amsterdams Fonds voor de Kunst) en Fiona Tan (beeldende kunstenaar).

Oogst van tien jaar kiezen

Winnaars Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2006 | 2016

2016

Evelyn Taocheng Wang

Publieksfavoriet: Anouk Kruithof

2015

Bram de Jonghe

Publieksfavoriet: Levi van Veluw

2014

Floris Kaayk

Publieksfavoriet: Floris Kaayk

2013

Femmy Otten

Publieksfavoriet: Zoro Feigl

2012

Tala Madani

Publieksfavoriet: Sarah van Sonsbeeck

2011

Ahmet Ögüt

Publieksfavoriet: Nik Christensen

2010

Navid Nuur

Publieksfavoriet: Sharon Houkema

2009

Eylem Aladogan

2007

Guido van der Werve

2006

Nathalie Bruys

Het Stedelijk Museum Schiedam vierde het tienjarig jubileum van de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs met een dubbele tentoonstelling die door meer dan tienduizend mensen is bezocht. Naast het jaarlijkse overzicht van de vijf genomineerden voor 2016, was onder de titel Oogst nieuw werk te zien van alle negen eerdere winnaars en vijf publieksfavorieten. Op Oogst bleek met hoeveel gevoel door – steeds wisselende – scouts de afgelopen jaren is gespeurd naar talent in de Nederlandse kunstwereld. Dat bewijst niet alleen het klinkende lijstje met namen van winnaars – kunstenaars als Floris Kaayk, Guido van der Werve en Femmy Otten – maar ook de publieksfavorieten zijn vaste waarden in de kunst geworden. Onder hen Zoro Feigl, Sarah van Sonsbeeck en Levi van Veluw.

A client fainted after Recept Massage Treatment (2015)

WINNAAR 2016

Evelyn Taocheng Wang

Chengdu [China] 1981

'Zij maakt kunst die veel meer is dan beeld alleen', schrijft de jury in haar rapport. 'Het is gevoel; het is herinnering; het is smaak en ervaring.' Volgens de jury neemt Taocheng Wang 'hele dappere beslissingen.' www.wangtaocheng.com

WINNAAR 2015

Bram de Jonghe

Oostende 1985

‘Een vrolijke, onderzoekende en vrije geest’, vindt de jury met ‘moedig’ en ‘vindingrijk’ werk.
‘Weerbarstig zou je daaraan kunnen toevoegen: Bram de Jonghe tart het onmogelijke.’

www.bramdejonghe.com

WINNAAR 2014

Floris Kaayk Tiel 1982

‘Slimme, virtuoos uitgevoerde films’, waarin ‘fantasie, reële angsten en dromen, technologie en humor samengaan’, aldus de jury. ‘De video’s prikkelen de verbeelding en zetten je aan het denken over waartoe de evolutie (of is het de technische revolutie?) ons zal leiden.’

www.floriskaayk.com

WINNAAR 2013

Femmy Otten Amsterdam 1981

'Zij bedrijft de liefde met haar materiaal', maar het werk van Otten is volgens de jury, 'niet alleen lieflijk. Het is ook gênant' en vlijmscherp'. En soms 'schmiert' het zelfs.

www.femmyotten.nl

Adoption (2015)

WINNAAR 2012

Tala Madani Teheran 1981

Madani zet volgens de jury op sterke wijze 'een boosaardige mannenwereld neer die absurd is en tegelijkertijd een universele schets van de macht geeft'. Zij verbeeldt heel goed het menselijk tekort: 'vilein, absoluut grappig en met onnavolgbare plotwendingen.'

www.pilarcorrias.com/artists/tala-madani

Guppy 13 vs Ocean Wave; a Bas Jan Adler Experience (2010)

WINNAAR 2011

Ahmet Ögüt

Diyarbakir [Turkije] 1981

Ögüt wordt geprezen om zijn relevante, poëtische en kwikzilverachtige oeuvre. Hij heeft oog voor 'verhalen binnen en buiten de kunst en durft alles te doen: van een kleine, humorvolle actie op straat tot een groots, droevig gebaar.'

www.ahmetogut.com

WINNAAR 2010

Navid Nuur

Teheran 1976

Volgens de jury is dit een kunstenaar die elk materiaal onderzoekt, 'hoe banaal ook, met dezelfde intensiviteit. (...) Er blijkt een magische wereld te schuilen in de gewoonste woorden en de meest banale zaken als snoepgoed, tl-balken of een fles kraanwater.' www.navidnuur.nl

WINNAAR 2009

Eylem Aladogan Tiel 1975

Zij is een 'romantische kunstenaar' met een ouderwets medium, schrijft de jury: namelijk beeldhouwen. Ze blinkt uit in een 'buitengewoon professionele' werkwijze, 'passie en perfectionisme.' www.eylemaladogan.com

No. 17: Killing time attempt one: from the deepest ocean to the highest mountain. (2016)

WINNAAR 2007

Guido van der Werve Papendrecht 1977

Guido van der Werve stampt filmproducties uit de grond waar menig ervaren cineast jaloers op kan zijn. Spierballenproducties zijn het, die in het uiteindelijke resultaat een peulenschil lijken, vanwege de relativering en de humor die Van der Werve in zijn films stopt.

www.roofvogel.org

WINNAAR 2006

Nathalie Bruys Dordrecht 1975

De jury prijst het werk van deze Nederlandse geluidskunstenaar, mede omdat ze haar discipline 'met verve' tot beeldende kunst heeft gemaakt, door de vraag te stellen: 'Hoe zou geluid eruit zien?' www.nathaliebruys.com

Beeld van de regiewagen AVROTROS tijdens bekendmaking winnaar Volkskrant Beeldende Kunst Prijs, live uitgezonden vanuit Stedelijk Museum Schiedam, 11 december 2016.

TITEL1

TITEL2

LSM3 FULL CTRL

MIXER PREV

Projecten 2016

STREAM, kunst in het land van de Friese Wouden

[STICHTING STREAM](#)

CATWALK Talks

[STICHTING PARELS VOOR DE ZWIJNEN](#)

From Square to Circle

[STICHTING OUDE KERK](#)

Spreekende Kleuren | Hans Wiesman

[STICHTING STEDENBAND HAARLEM – MUTARE](#)

Buitenplaats Mobiel

[STICHTING SOCIETY OF PLAY](#)

Cleo & Lex

[STICHTING BLAU HYNDER](#)

De werkelijkheid van Jan Schoonhoven

[STICHTING STEDELIJK MUSEUM SCHIEDAM](#)

WE ARE DATA

[STICHTING AUTRES DIRECTIONS](#)

Dance Date 2016

[STICHTING HOLLAND DANCE FESTIVAL](#)

Don Carlos

[STICHTING TONEELSCHUUR PRODUCTIES](#)

Leviathan

[LAURENCE AËGERTER](#)

Happy Eend

[STICHTING LIGA '68](#)

Herz

[STICHTING VILLA STOLZ](#)

5e Editie Festival Jong Talent

[INTERNATIONAAL KAMERMUZIEKFESTIVAL SCHIERMONNIKOOG](#)

Violet, muziek voor morgen

[STICHTING NOORDPOOL ORKEST](#)

Lone Wolfs blaffen niet

[STICHTING ILLUSTRERE FIGUREN](#)

2 Turven Hoog Festival/2 Turven op locatie

[STICHTING 2+ PRODUCTIES](#)

Jubileumconcert 2016: Passie voor Händel

[NEDERLANDSE HÄNDELVERENIGING](#)

De Asielzoekmachine

[STICHTING TRAKTOR](#)

Proud of the South

[STICHTING POPCLUSTER 013 POPPODIUM](#)

Koeien, opera Misha

[STICHTING ENVELOPPE](#)

Enkeltje Amsterdam

[STICHTING DE TONEELMAKERIJ](#)

Water-Woestenij

[CINEMUSICA](#)

Sonic Landscapes

(De Grensmaas vertelt)

[STICHTING RAGEN](#)

Villa Verdraaid

[STICHTING SNAD](#)

Groot Wild

[STICHTING AFSLAG EINDHOVEN](#)

Kiemkracht

[STICHTING PEERGROUP](#)

What about a garden

[BONNEFANTEN HEDGE HOUSE FOUNDATION](#)

Karavaan Festival 2016

[STICHTING KARAVAAAN EXCEPTIONEEL](#)

WaterKustLand

[STICHTING EEN DIJK VAN EEN KUST](#)

Het Pauperparadijs

[STICHTING HET PAUPERPARADIJS](#)

Drentsch Peil XL 2016

[STICHTING THE BAKE SHOP](#)

Wit op wit. En zwart

[HARRY VAN KUYK STICHTING](#)

Kamermuziekfestival ZOOM! 2016

[STICHTING ZOOM!](#)

Het variété terug in de spotlights

[STICHTING SCALA VARIÉTÉ AAN ZEE](#)

Zaal 3 en 4: als een

overzichtstentoonstelling

[THEATER AAN HET SPUI](#)

2e editie Wonderfeel

[STICHTING WONDERFEEL](#)

Zomerfestival 2016

[STICHTING INTERNATIONAL HOLLAND MUSIC SESSIONS & FESTIVAL BEELD!](#)

Ik hou van Holland, Nederlandse kunst na 1945

[STICHTING STEDELIJK MUSEUM SCHIEDAM](#)

Peter de Grote Festival 2016

[STICHTING PETER DE GROTE FESTIVAL](#)

Into Nature

[STICHTING DRENTHÉ KUNST, CULTUUR EN NATUUR](#)

Hello Cello

[STICHTING CELLO BIËNNALE AMSTERDAM](#)

Luster | Clay in Sculpture Today

[STICHTING FUNDAMENT](#)

Fanfari Bombari

[STICHTING POON](#)

Onderweg naar Later

[STICHTING WALKYRE ECHO'S](#)

Festival Jazz International

[STICHTING JAZZ INTERNATIONAL ROTTERDAM](#)

Conferentie Urban is anders, toch?

[STICHTING LOS](#)

CROWNED! Dress to impress and Royal designs

[STICHTING MUSEUM RIJSWIJK](#)

Simon Tyssot de Patot

[STICHTING CUSANUS](#)

Festival Vocallis 2016

[STICHTING VOCALLIS](#)

Ultimate Bach

[STICHTING FUND FOR EXCELLENCE](#)

The Armed Man: A Mass For Peace

[KONINKLIJKE MUZIEKVERENIGING ST. CAECILIA SAASVELD](#)

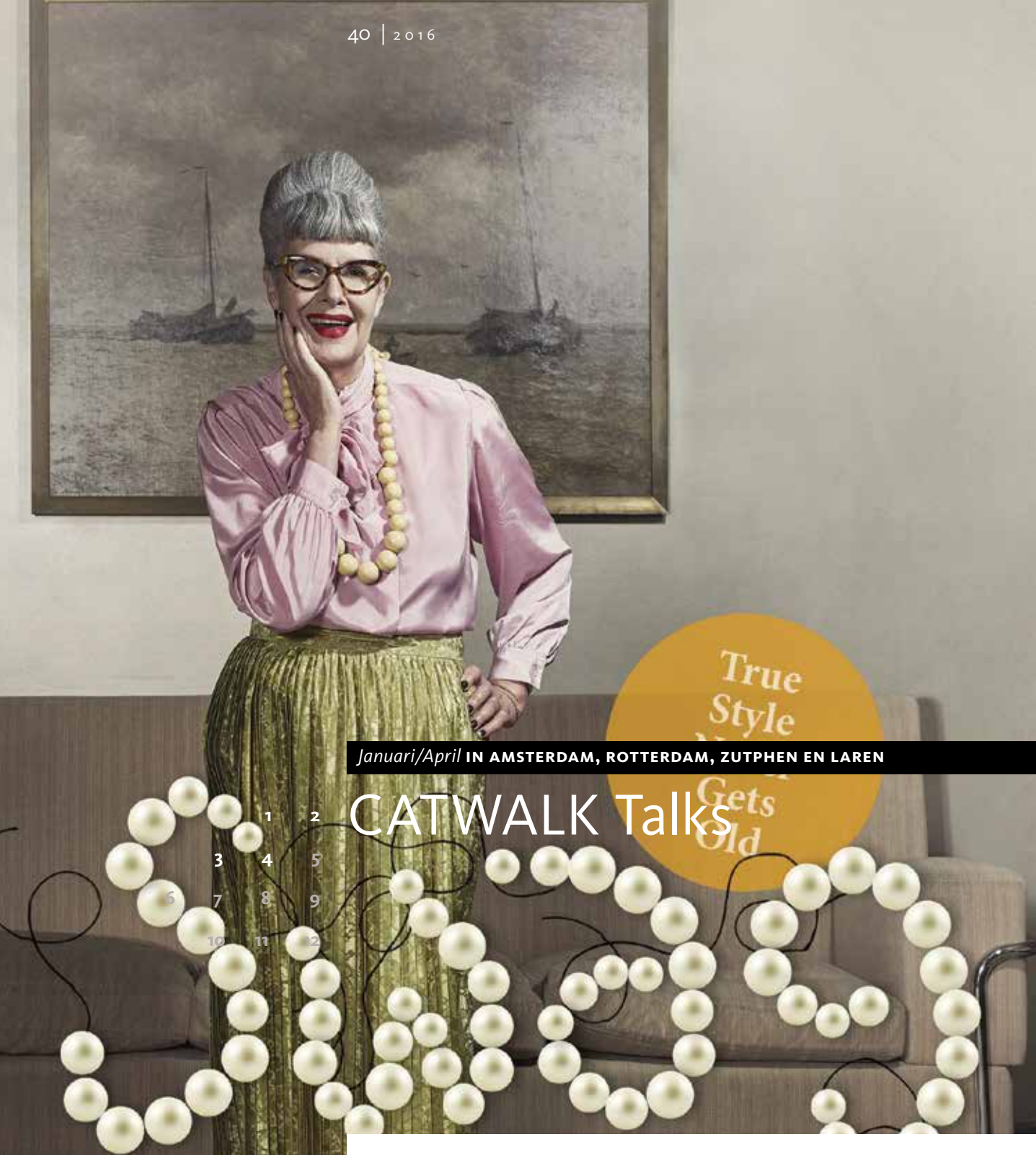
Januari/Oktober IN SMALLINGERLAND, OPSTERLAND, HEERENVEEN,
OOST- EN WESTSTELLINGWERF

STREAM, kunst in het land van de Friese Wouden

STREAM is een kunstprogramma in het landschap van de Friese Wouden waarbij samenspel tussen mens, natuur en tijd centraal staat bij de verschillende kunstprojecten die op diverse locaties gerealiseerd worden. > Stichting STREAM <

Januari/April IN AMSTERDAM, ROTTERDAM, ZUTPHEN EN LAREN

CATWALK Talks

CATWALK Talks gaat over de verhalen achter kleding. Drie oudere dames uit de wereld van de mode en drie jonge modeontwerpers vertellen verhalen die de mythes rondom schoonheid blootleggen en ons bewust maken hoezeer kleding ons vertelt wie we zijn. De show is in diverse musea te zien. > Stichting Parels voor de Zwijnen <

Januari/April IN AMSTERDAM EN ROTTERDAM

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

From Square to Circle

Beeldend kunstenaar Germaine Kruijff maakt voor de Oude Kerk in Amsterdam nieuw werk dat niet alleen een relatie aangaat met dit religieuze monument, maar ook met de omgeving en de bezoeker. Te zien tijdens Amsterdam Art en Art Rotterdam. > [Stichting Oude Kerk](#) <

Januari/Juni IN HAARLEM EN ZANDVOORT

Sprekende Kleuren Hans Wiesman

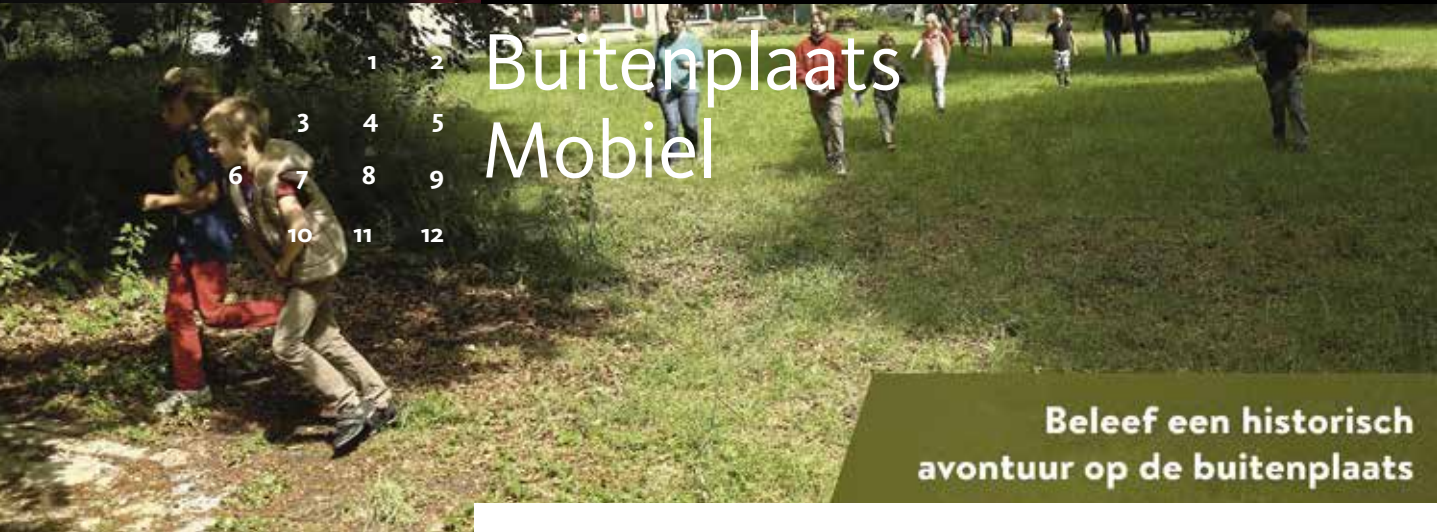
1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

Een samenwerking tussen het Zandvoorts Museum, het ABC Architectuurcentrum, het museum Haarlem en de stedenband Haarlem-Mutare leidt tot een bijzondere serie exposities rond de veelzijdige Haarlemse kunstenaar Hans Wiesman.

> Stichting Stedenband Haarlem – Mutare <

Gedurende het hele jaar IN VELZEN, HAARLEM, HEEMSTEDE EN BLOEMENDAAL

Buitenplaats Mobiel

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

**Beleef een historisch
avontuur op de buitenplaats**

Buitenplaats Mobiel is een serie, spannende, interactieve speurtochten op de smartphone voor kinderen van zes tot 12 jaar en hun (groot)ouders. Een bezoek aan één van de buitenplaatsen in Kennemerland wordt zo een unieke en educatieve belevenis. > Stichting Society of Play <

Januari/Juli OP TOURNEE IN FRIESLAND, GRONINGEN EN DRENTHÉ

Cleo & Lex

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

Een muzikale tragikomedie op de vierkante meter, want het publiek zit letterlijk midden in het spel: er wordt gespeeld in veertig huiskamers in de drie noordelijke provincies. Lex neemt Cleo, een ster op leeftijd, een vergeten diva, in huis. Maar na twee maanden wil ze niet meer weg. > Stichting Blau Hynder <

Oktober 2015/Februari 2016 IN SCHIEDAM EN DELFT

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12

De werkelijkheid van Jan Schoonhoven

De werkelijkheid van Jan Schoonhoven is de eerste grote overzichtstentoonstelling sinds twintig jaar over een van de meest betekenisvolle kunstenaars in Nederland na 1945. Tegelijkertijd is in Museum het Prinsenhof te Delft de expositie Kijk, Jan Schoonhoven te zien. Hier ligt de nadruk op het leven en werk van de kunstenaar in Delft, terwijl in Schiedam aandacht is voor zijn artistieke ontwikkeling als kunstenaar in relatie tot zijn tijd en collega-kunstenaars.

> Stichting Stedelijk Museum Schiedam <

WE ARE DATA

MIRROR ROOM

Door het hele jaar IN AMSTERDAM, OP LOWLANDS, IN ARNHEM EN OP
TOURNEE DOOR HEEL NEDERLAND

WE ARE DATA

WE ARE DATA

MIRROR ROOM

www.wt.nl

WE ARE DATA

MIRROR ROOM

www.wt.nl

De reizende installatie WE ARE DATA onderzoekt hoe diep technologie in jouw privé domein mag treden. Wat vind je prettig, wat vind je intimiderend en waar ligt de grens? In de MIRROR ROOM ervaar je hoe jij data wordt en heb je de keuze welke persoonlijke data jouw eigendom blijven. > Stichting Autres Directions <

September 2015/Februari 2016 **IN DEN HAAG**

Dance Date 2016

	1	2
3	4	5
6	7	8
10	11	12

Holland Dance realiseert voor de derde keer een nieuwe productie met acht choreografieën die tijdens het Holland Dance Festival in februari in Den Haag in première gaan. Tachtig topamateur en amateurdansgroepen worden per regio (noord, oost, zuid en west) geselecteerd en krijgen de kans om aan hun ontwikkeling te werken met gerenommeerde choreografen. > Stichting Holland Dance Festival <

Op tournee ZESTIEN KEER GESPEELD DOOR HEEL HET LAND

Don Carlos

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

De jonge regisseur Nina Spijkers gebruikt deze klassieker van Friedrich Schiller om een parallel te trekken naar de geest van revolutie en verandering die nu door de wereld trekt en stelt daarbij de vraag hoe idealisme zich verhoudt tot de individuele belangen en verlangens van jonge mensen. Het stuk was ook genomineerd voor de BNG Bank Nieuwe Theatremakersprijs.

> Stichting Toneelschuur Producties <

MAANDAG TERRARIUM

WOENSDAG TUINCENTRUM

September 2015/Maart 2016 IN BENNENBROEK EN HAARLEM

Leviathan

VRIJDAG MEDITATIECENTRUM

Het project bestaat uit een serie interactieve performances waar patiënten, hulpverleners en bezoekers aan deel kunnen nemen. Kunstenaar Aëgerter wil met dit project de maatschappelijke rol van de separatieruimte onderzoeken. Een week lang nam de separatieruimte iedere dag een andere functie aan: van tuincentrum en massagesalon tot meditatieruimte. Daarna was Leviathan te zien in museum Het Dolhuys in Haarlem als onderdeel van de tentoonstelling 'De Maakbare Mens'. De presentatie bestaat uit een film en foto's waarin de reeks metamorfoses van de separatieruimte is vastgelegd. > Laurence Aëgerter <

Februari IN GRONINGEN

Happy Eind

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

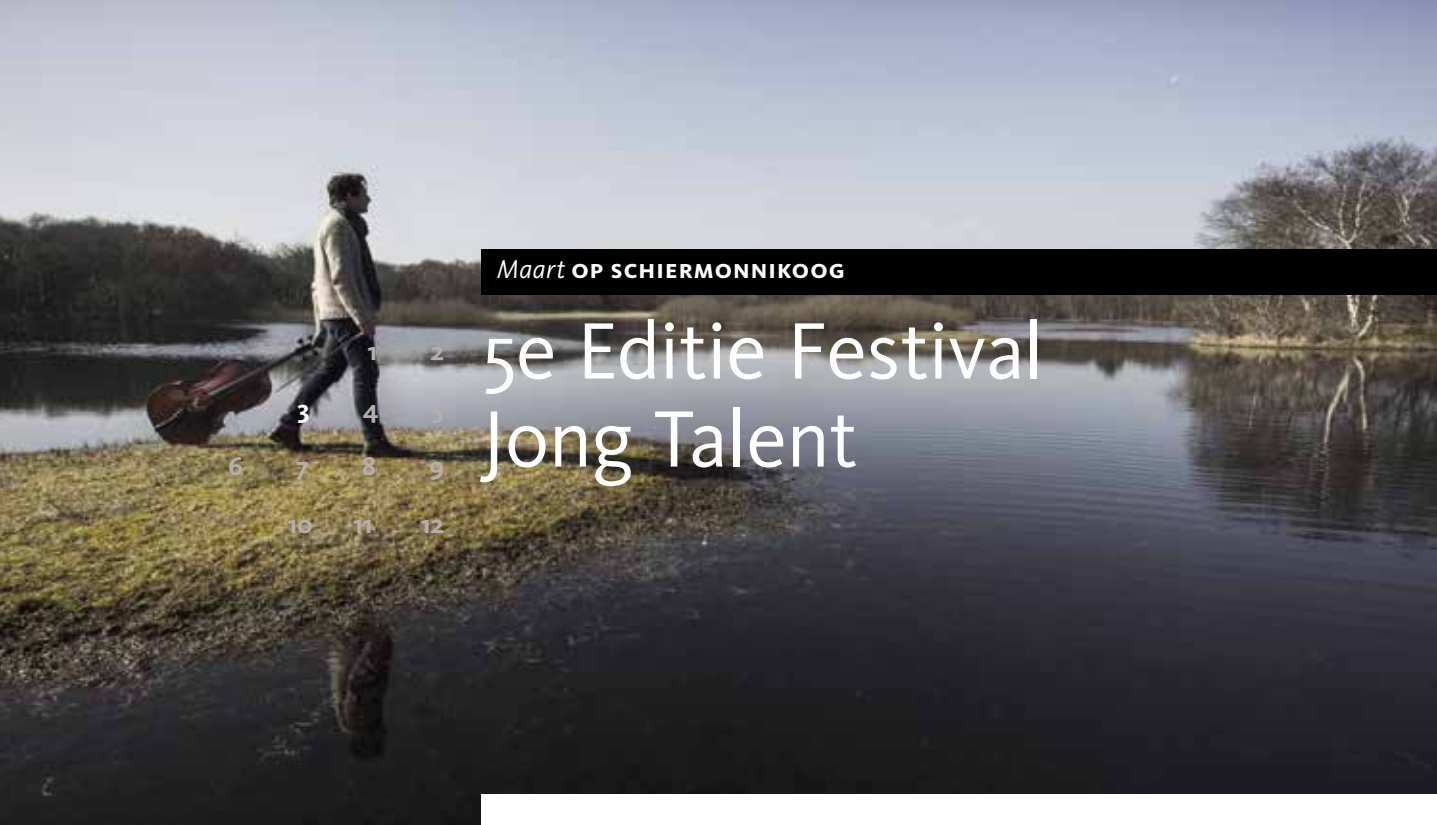
Een magisch-realistische film met een lichte toets die toont hoe bewoners reageren als de vaste grond onder hun bestaan letterlijk dreigt te worden weggeslagen. Een samenwerking van de Schrijversvakschool Groningen, Liga '68, Groninger Forum, OogTV, De Noorderlingen, Werkvoorzieningschap Ability en andere partijen uit de regio Eemsmond.
> Stichting Liga '68 <

Februari/April **TOURNEE VAN RUIM 50 VOORSTELLINGEN IN 13 PLAATSEN EN OP FESTIVALS DOOR HET LAND**

Herz

Deze coproductie van The Stolz Quartet en moderne dansgezelschap Leine Roebana is een voorstelling waarbij dans, muziek en robotica samensmelten. Met prachtige contemplatieve muziek van componist Kate Moore. > Stichting Villa Stolz <

Maart **OP SCHIERMONNIKOOG**

5e Editie Festival Jong Talent

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

Dit festival groeit meer en meer uit tot een belangrijk platform voor de professionele groei van jonge topmusici. Meer dan 40 toptalenten uit de hele wereld komen naar het eiland voor masterclasses van onder anderen Jan Wijn en Philip Graffin. Ook is dit een podium voor prijswinnaars en finalisten van diverse Nederlandse concoursen.

> Internationaal Kamermuziekfestival Schiermonnikoog <

April IN NAARDEN

Violet, muziek voor morgen

Geïnspireerd op teksten van kunstenaar Hendrik Nicolaas Werkman geeft het Noordpool Orkest een theaterconcert, samen met acteur Hans Dagelet. Diverse muziekstijlen buitelen over elkaar heen, aangevuld met poëzievoordracht en toneeltekst.
> Stichting Noordpool Orkest <

Maart/Mei IN LEEUWARDEN, ASSEN, DRACHTEN EN DELFT

Lone Wolfs blaffen niet

Een multimediale theatervoorstelling waarin zes theatermakers zich verhouden tot de oorzaken en gevolgen van lone wolf terrorisme. Het stuk biedt een inzage in de psyche van een alleen handelende terrorist, de onvoorspelbaarheid van zijn actie en de gevolgen van een dergelijke ontwrichting.

> Stichting Illustere Figuren <

Oktober 2015/April 2016 IN ALMERE, AMSTERDAM, DEN HAAG EN HAARLEM

2 Turven Hoog Festival/ 2 Turven op locatie

Het landelijke theaterfestival voor de allerkleinsten in Almere is ook te zien in drie andere steden. 2 Turven Hoog presenteert een veelzijdig, vernieuwend en internationaal aanbod op het gebied van theater, dans, muziek en interactieve beeldende installaties. Bijzonder is dat peuters serieus worden genomen en dat het aanbod hen en ook hun begeleiders aanspreekt.

> Stichting 2+ producties <

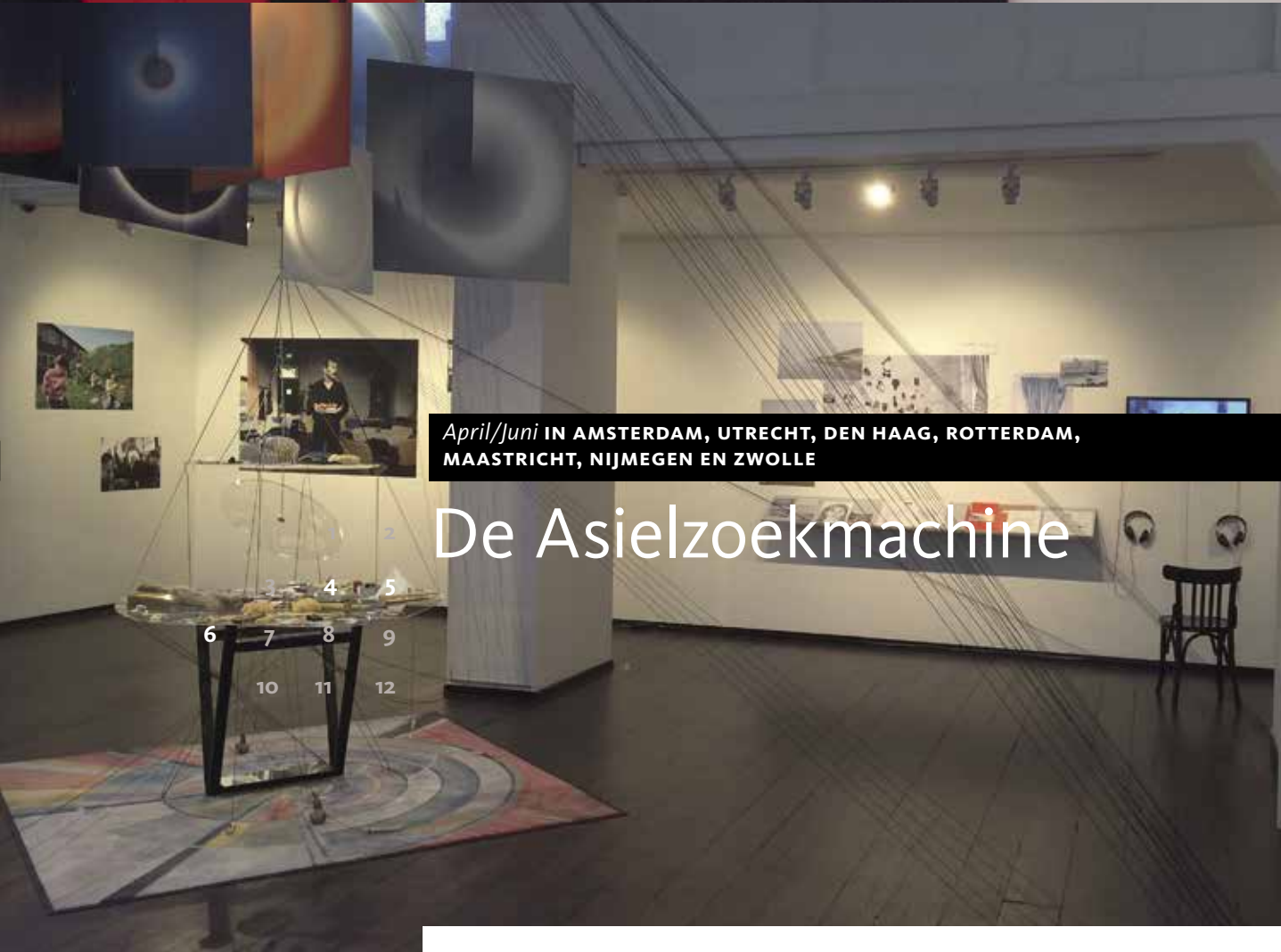
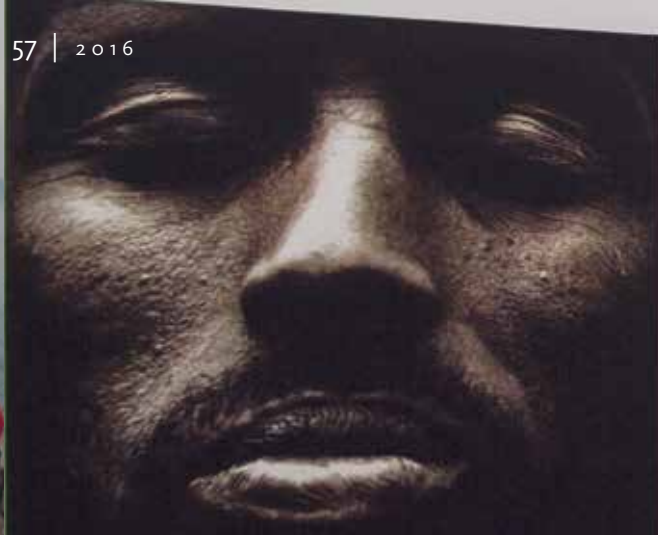

April IN NAARDEN

Jubileumconcert 2016: Passie voor Händel

Ter gelegenheid van het 70-jarig jubileum van de Nederlandse Händelvereniging wordt in de Grote Kerk in Naarden een programma gespeeld met een compilatie van de mooiste stukken van deze componist. Andrew Wise dirigeert delen uit diverse oratoria zoals Saul, Theodora, Solomon en Samson die worden gevolgd door een uitvoering van Zadok the Priest uit de Coronation Anthems. > Nederlandse Händelvereniging <

**April/Juni IN AMSTERDAM, UTRECHT, DEN HAAG, ROTTERDAM,
MAASTRICHT, NIJMEGEN EN ZWOLLE**

De Asielzoekmachine

Een reeks tentoonstellingen maakt aan de hand van fotografie en beeldende kunst de wereld van asiel invoelbaar. In dit project wordt gezocht naar antwoorden op vragen als: werkt het asielbeleid? En hoe zouden we eigenlijk willen dat het werkt?
> Stichting Traktor <

April 2015/April 2016 IN TILBURG, EINDHOVEN, ROSENDAAL,
OSS, BREDA EN DEN BOSCH

Proud of the South

Een talentontwikkelingsprogramma van de samenwerkende Brabantse poppodia met als doel het ontwikkelen, bestendigen en professionaliseren van Brabants poptalent, zowel zakelijk als artistiek. Proud of the South is ingericht als doorlopend programma.
> Stichting Popcluster 013 Poppodium <

Mei TOURNEE DOOR HEEL NEDERLAND

Koeien, opera Misha

Deze opera van en over componist en (jazz)musicus Misha Mengelberg kon hij zelf vanwege voortschrijdende dementie niet meer voltooien. Zijn kunstenaarsvrienden Cherry Duyns en Guus Janssen hebben dat samen met Misha's eigen ICP-orkest gedaan. Met acteur Pierre Bokma in een glansrol als eigenzinnige gids.

> Stichting Enveloppe <

Mei/Juni IN AMSTERDAM

Enkeltje Amsterdam

Bezoekers van alle leeftijden worden ontvangen in een grote tent op de NDSM-werf. Centraal staat het samenleven in de stad, vormgegeven in een project waarin een voorstelling, korte performances, publieksparticipatie en initiatieven uit Amsterdamse buurten worden gecombineerd.

> Stichting de Toneelmakerij <

Mei/September IN AMSTERDAM, ENKHUIZEN, MONNICKENDAM
ZEELAND EN FLEVOLAND

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

Water-Woestenij

Een muzikale documentaire waarin de Zuiderzeevloed van 1916 wordt herdacht. De hele regio Waterland liep destijds onder water, net als het eiland Marken. Deze poëtisch vormgegeven documentaire, met live in het landschap opgenomen muziek is meer dan een historisch document. De film is onder meer te zien in het Zuiderzeemuseum en in het watersnoodmuseum en wordt vertoond op RTV Noord-Holland en TV Flevoland.
> CineMusica <

Mei IN I T T E R E N (M A A S T R I C H T)

Sonic Landscapes (De Grensmaas vertelt)

Een zeer speciale muziektheatervoorstelling op locatie, met het landschap als uitgangspunt, namelijk de Grensmaas te Itteren. Bezoekers worden per boot vervoerd en krijgen in zes scènes de geschiedenis van de Grensmaas te horen door middel van muziek, poëzie en klank. > Stichting Ragen <

September 2015/September 2016 **TOURNEE DOOR HET LAND**

Villa Verdraaid

Een vrolijke familie- en kindervoorstelling waarin theater en circus samenkomen. Guido van Hout en Wietske Vogels laten tafels dansen, hoeden vliegen en jongleren met kegels en ringen. In totaal vierentwintig voorstellingen in theaters, culturele centra en op festivals. > Stichting snaD <

Mei/September IN HELMOND, DEN BOSCH, EINDHOVEN EN HENGLO

Groot Wild

Groot Wild is een theatervoorstelling met vrachtwagens als personages. Het thema robotisering en het theatrale element liggen ver uit elkaar, maar zijn in deze productie mooi samengebracht. Ook het doel om publiek uit verschillende werelden te bereiken is gehaald: vrachtwagenchauffeurs zaten naast danspubliek.

> Stichting Afslag Eindhoven <

Mei/Augustus OP TOURNEE DOOR GRONINGEN, FRIESLAND EN DRENTHÉ

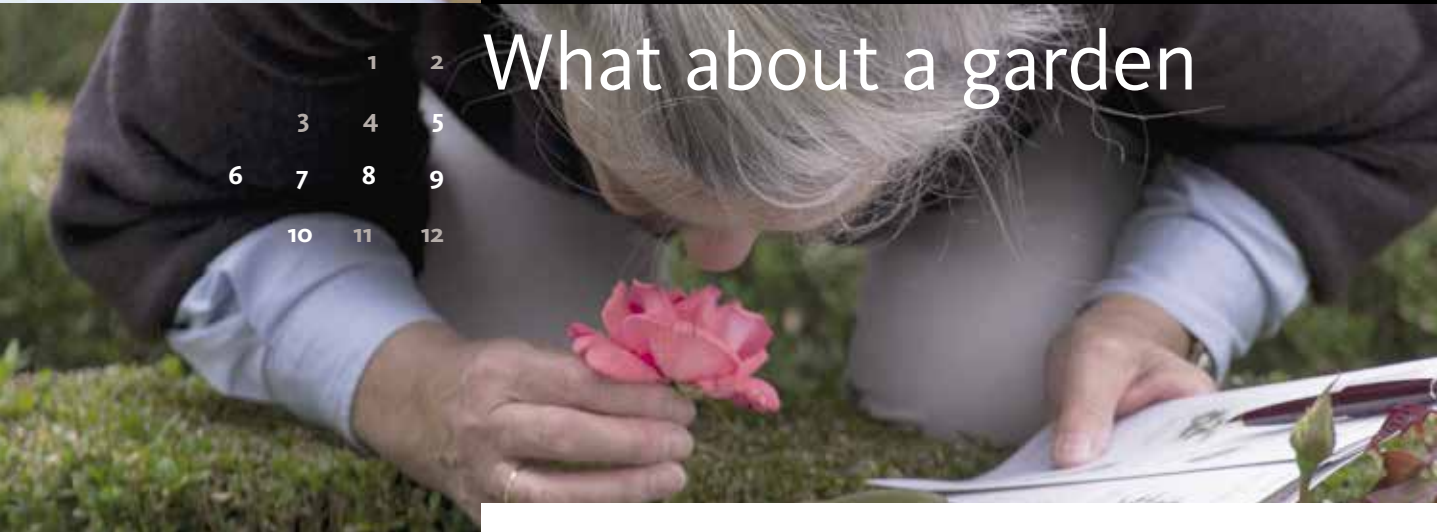
Kiemkracht

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

Op Spitsbergen wordt een 'wereldzaadbank' gebouwd: een internationale genenbank waar alle soorten landbouwzaden ter wereld worden bewaard zodat deze na wereldrampen behouden blijven. Dit was de inspiratie voor Kiemkracht. Wat is het verstandigst? Iets conserveren bij min 60 graden Celcius voor als het er straks niet meer is, of ecosystemen actief houden en investeren op resultaat op korte termijn met het risico dat plantensoorten verdwijnen en dat de landbouw kwetsbaarder wordt door monocultuur. Zestig voorstellingen op scholen en festivals.
> Stichting PeerGroup <

Mei/Oktober OP BUITENPLAATS KASTEEL WIJLRE EN IN MAASTRICHT

What about a garden

Dit initiatief van Kasteel Wijlre en de Van Eyck Academie onderzoekt en presenteert hoe de tuin van invloed is op verschillende disciplines: beeldende kunst, literatuur, architectuur en filosofie. Met tentoonstellingen in en rond Buitenplaats Kasteel Wijlre – dat zelf al een Gesamtkunstwerk is –, routes door het landschap en educatieprogramma's.

> Bonnefanten Hedge House Foundation <

Mei/Juni IN ALKMAAR, GRAFT-DE RIJP, SCHERMER, WESTBEEEMSTER,
WARMERHUIZEN EN BERGEN

Karavaan Festival 2016

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

De eerste keer dat het festival niet door Noord-Holland reist, maar nu opereert vanuit Alkmaar. Twaalf dagen lang locatietheater met korte voorstellingen, theatrale installaties, straattheater, live muziek en expo's. Met dit jaar als thema Local – Global, over hoe wij verbonden zijn met de rest van de wereld.

> Stichting Karavaan Exceptioneel <

Gedurende het hele jaar **IN DE REGIO GROOT WATERLAND**

WaterKustLand

Een film om de watersnood van 1916 in de regio Groot Waterland in Noord-Holland te herdenken en om te vieren dat we sindsdien al honderd jaar 'droge voeten' hebben. Vertoning in zeven lokale musea.

> Stichting Een Dijk van een Kust <

THEATERSPEKTAKEL OVER ARM EN RIJK

• 14 JUNI T/M 6 AUGUSTUS 2017 •

VEENHUIZEN | DRENTE

RESERVEER NU: 0900 92 03

WWW.HETPAUPI *Juni/Augustus* IN VEENHUIZEN

Het Pauperparadijs

Veertig uitverkochte avonden muziektheaterspektakel op de binnenplaats van het Nationale gevangenis-museum, vroeger één van de 'gestichten' uit het gelijknamige boek van Suzanne Jansen. Vanaf de 18e tot in de 20e eeuw werden hier 'paupers' geplaatst om te worden heropgevoed. Regie van Tom de Ket.

> Stichting Het Pauperparadijs <

Juni 2016/Januari 2017 IN HOOGEVEEN, MEPEL, EMMEN EN ASSEN

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

Drentsch Peil XL 2016

De eerste editie van het talentontwikkelingsprogramma Drentsch Peil XL loopt van juni tot aan Eurosonic-Noorderslag in 2017. Het gaat hier om hét showcase-festival voor nieuw Drents poptalent en de Drentse popsector. Uit de 39 aanmeldingen worden door drie professionals 24 kandidaten geselecteerd, waarbij gelet wordt op kwaliteit, talent en potentie.

> Stichting The Bake Shop <

Juni/Oktober IN NIJMEGEN EN DEN HAAG

Wit op wit. En zwart

De graficus Harry van Kuyk (1929-2008) is de uitvinder van de reliëfdruk, een nieuwe techniek in de grafische kunst. Deze monografie is een hoogwaardig en toegankelijk boek over deze kunstvorm. Tegelijkertijd zijn er in Museum Het Valkhof in Nijmegen en in Museum Meermanno in Den Haag exposities met werk van deze graficus. > [Harry van Kuyk Stichting](#) <

Juni IN RHEDEN, DOESBURG EN ROZENDAAL

De tweede editie van dit kamermuziekfestival, waarbij de musici van het Ruysdaelkwartet centraal staan in de programmering. Er wordt gespeeld op prachtige culturele erfgoedlocaties in de drie gemeenten in het oosten van het land. > Stichting ZOOM! <

Juni/Oktober IN RIJSWIJK EN DEN HAAG

Het variété terug in de spotlights

1
3 4
6 7 8 9
10 11 12

Twee tentoonstellingen: één in het Atrium in Den Haag over variété- en circusgebouwen en één over de bekende komiek en revueartiest Johan Buziau in Museum Rijswijk. Daarnaast is er de grootse musical-revue Buziau in de Rijswijkse Schouwburg. Dit theaterstuk brengt een ode aan de legendarische Rijswijker: Johan Buziau. De grootste Nederlandse komiek uit de vorige eeuw. Een voorstelling met professionals én talenten van diverse Rijswijkse culturele verenigingen.

> Stichting Scala Variété aan Zee <

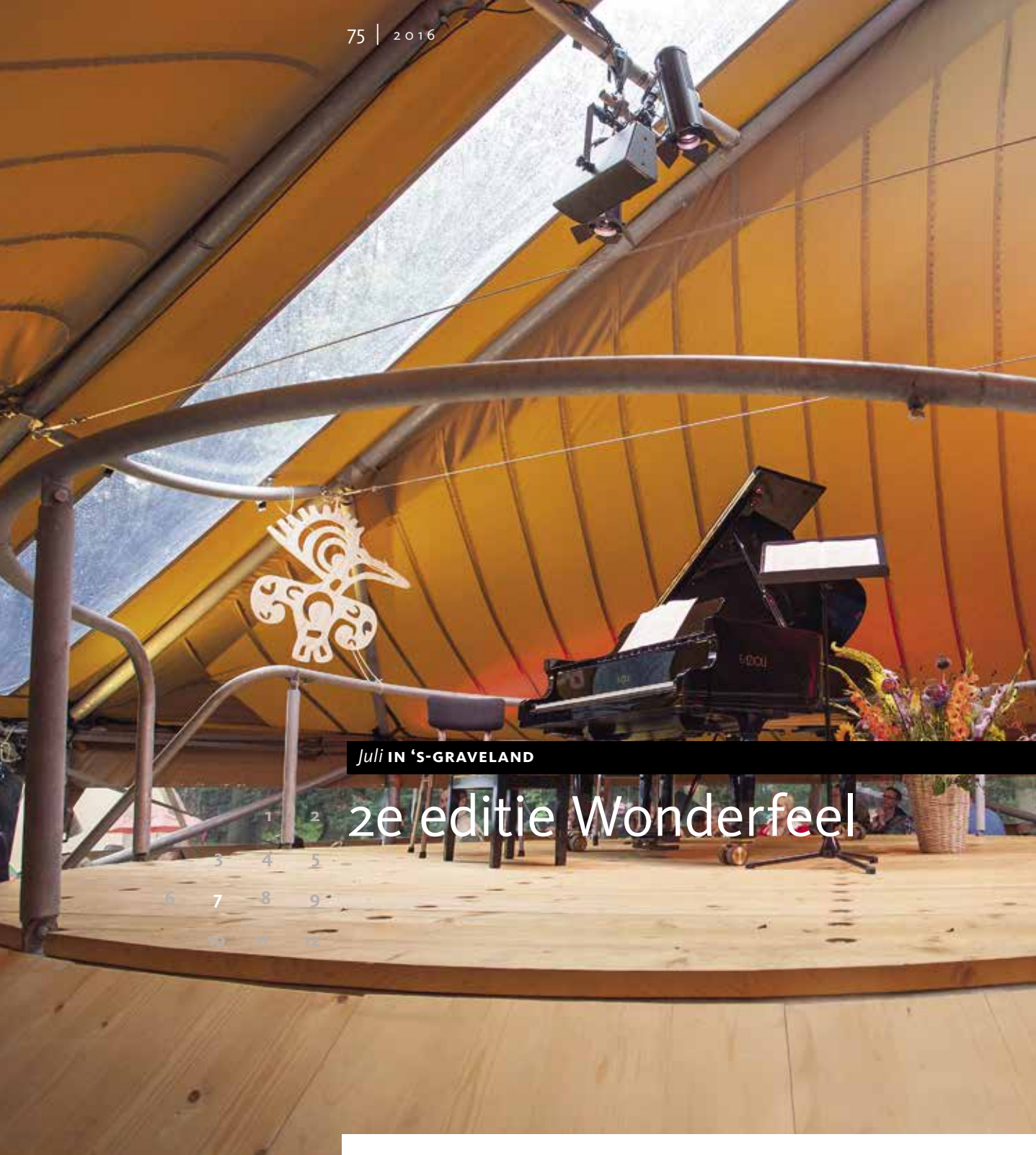
Juni/December OP DE PARADE EN OP TOURNEE

3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

Zaal 3 en 4: als een overzichts- tentoonstelling

Theater aan het Spui gaat een aantal nieuwe samenwerkingen aan met theatermakers. Zij werken en presenteren in Zaal 3 en gaan vervolgens op tournee door het land in de eigen festivaltent 'Zaal 4'. Zo doen makers noodzakelijke ervaring op en ontstaat een netwerk van ontwikkeling en speelplekken in Nederland.

> Theater aan het Spui <

Juli IN 'S-GRAVELAND

2e editie Wonderfeel

Een driedaags buitenfestival voor klassieke muziek op het 25 hectare grote natuurgebied Schaep en Burgh van Natuurmonumenten. Op zeven podia bieden 100 concerten, uitgevoerd door musici van wereldklasse, (maar ook jong talent) in een prachtige naturomgeving alle soorten klassieke muziek. Van Mozart tot Reich en van Rameau tot Pärt. > Stichting Wonderfeel <

Juli/Augustus IN NOORD-HOLLAND, FRIESLAND EN OP TEXEL EN VLIELAND

1 2
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

Zomerfestival 2016

Op deze 27e editie van dit internationale muziekfestival treden op prachtige, historische locaties 111 gepassioneerde toptalenten (uit 41 landen) op. Naast de vele concerten ook masterclasses piano, viool, cello, pianotrio en strijkkwartet.

> Stichting International Holland Music Sessions & Festival BEELD! <

September 2013/September 2016 IN SCHIEDAM

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12

Ik hou van Holland, Nederlandse kunst na 1945

Ik hou van Holland is een veelomvattende en innovatief project over de ontwikkeling van de moderne en hedendaagse kunst in Nederland na 1945, geplaatst in de context van herkenbare sociaal politieke, economische en maatschappelijke veranderingen in de Nederlandse samenleving. > Stichting Stedelijk Museum Schiedam <

Juli/Augustus IN GRONINGEN, FRIESLAND EN DRENTHE

De achttiende editie van dit festival legt de nadruk op kamermuziek. In totaal worden er 50 concerten gegeven en trekt het festival 7.500 bezoekers. Naast concerten zijn er ook lezingen, masterclasses, kamermuzieklessen en gratis lunchconcerten.

> Stichting Peter de Grote Festival <

Juli/September OP ZESTIEN LOCATIES IN HEEL DRENTHÉ

Into Nature

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12

Dit initiatief van vijf Drentse kunstinstellingen is een ontdekkingsreis door heel Drenthe met werk van 40 kunstenaars. De kunstwerken, installaties en tentoonstellingen van Into Nature reflecteren, tegen de achtergrond van een gevarieerd landschap, op onze soms moeizame verhouding tot de natuur.

> Stichting Drenthe Kunst, Cultuur en Natuur <

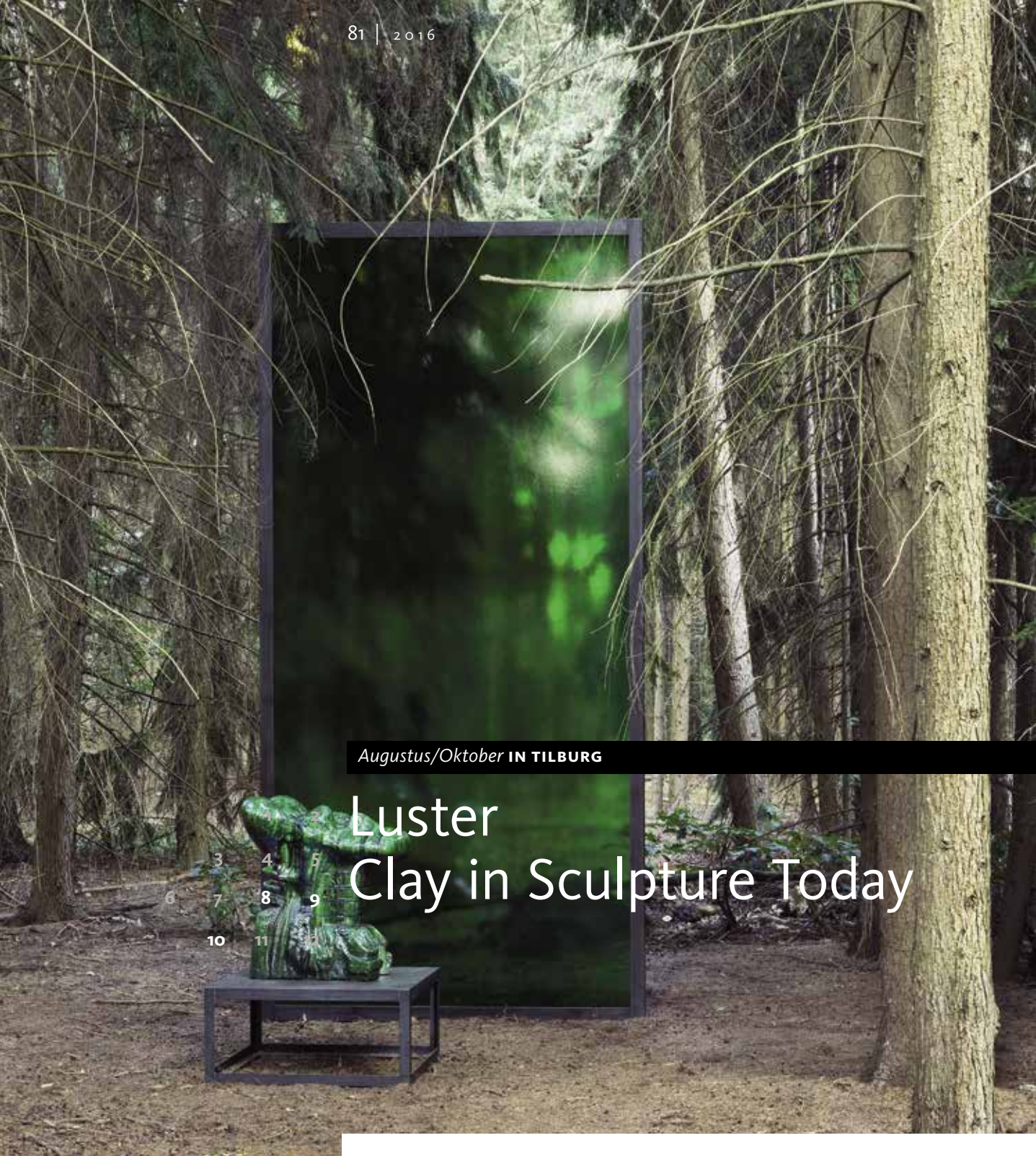

Augustus/Oktober IN AMSTELVEEN, DEN HAAG, EINDHOVEN EN ZWOLLE

Hello Cello laat jongeren kennismaken met de cello op vier cello mini-festivals voor amateurs in samenwerking met regionale muziekorganisaties. De dagen zijn georganiseerd rondom het Hello Cello Orkest, een orkest van 140 cellospelende kinderen dat een slotconcert geeft tijdens de Cello Biënnale Amsterdam.
 > Stichting Cello Biënnale Amsterdam <

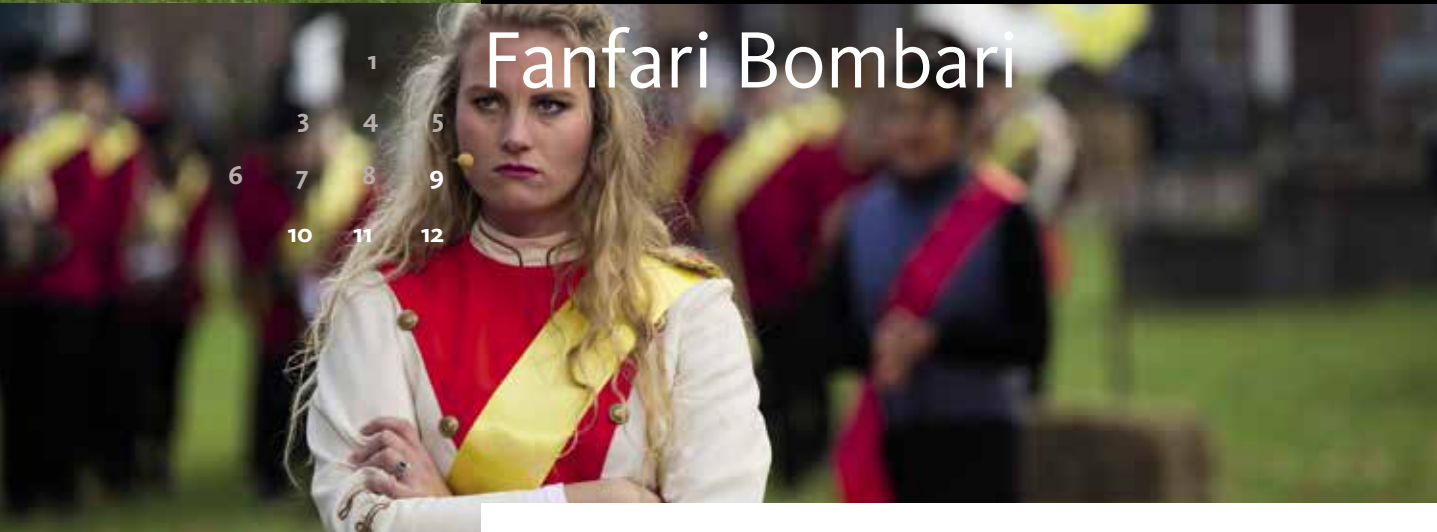
Augustus/Oktober **IN TILBURG**

Luster Clay in Sculpture Today

Een international expositie van hedendaagse keramische sculptuur in het park de Oude Warande in Tilburg. Er wordt samengewerkt met het Europees Keramisch Centrum uit Oisterwijk en de expositie toont nieuwe werken van internationale kunstenaars in de openbare, natuurlijke ruimte. De thematiek wordt voor een breed publiek toegankelijke gemaakt. > Stichting Fundament <

September/December IN HAAREN, SINT-MICHELSGESTEL, HEUSDEN EN VUGHT

Fanfari Bombari

1
3 4 5
6 7 8 9
10 11 12

Zo'n 1.000 amateurmuzikanten trekken door het Brabantse land met de voorstelling Fanfari Bombari. Samen met Gerard van Maasackers en vier professionele acteurs brengen zij in een spetterende muziektheater-voorstelling het verhaal van twee rivaliserende fanfares die strijden om de beste Jeroen Bosch-voorstelling. Een verboden liefde maakt de strijd nog spannender. Eén groot muziekfeest voor de hele familie.

> Stichting Poon <

September IN EMMEN

Onderweg naar Later

Een bijzondere multimediale voorstelling: belevingstheater met live muziek en zeer diverse choreografieën. Onderweg naar Later legt het accent op de evolutie van aarde en mens en de ontstaansgeschiedenis van de Hondsrug. De voorstelling wordt gespeeld in de savanne, op de oude plek van het Noorderdierenpark, dat in 2016 verhuisde.

> Stichting Walkyre Echo's <

Oktober IN ROTTERDAM EN NIJMEGEN

Festival Jazz International

Een jaarlijks festival voor avontuurlijke en kwalitatief hoogwaardige muziek: actuele ontwikkelingen, urgente en eigenzinnige nationale en internationale jazz. Naast Rotterdam nu ook een pilot-editie (samen met LUX en De Lindenberg) in Nijmegen.

> Stichting Jazz International Rotterdam <

Oktober IN TILBURG

Conferentie ‘Urban is anders, toch?’

Urban dans en muziek, hiphop, graffiti: uitgevonden in Amerikaanse ghetto's in de jaren '70. Jongeren over heel de wereld herkenden zich erin en raakten in de ban. Ook in Nederland. Urban 'is here to stay', maar blijft in veler ogen een vreemde vis in het cultureel aquarium. Deze conferentie gaat ervan uit dat urban, jawel, 'anders' is, maar dat dit wederzijds begrip niet uitsluit. Het accent ligt op dans, speciaal op nieuwe theatrale expressievormen die ontstaan uit urban lichaamstaal.
> Stichting Los <

Oktober 2016/April 2017 IN RIJSWIJK

CROWNED! Dress to impress and Royal designs

Het Museum Rijswijk organiseert samen met het Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven deze simultaantentoonstelling. In Museum Rijswijk maakt de bezoeker kennis met een rijke verscheidenheid aan kronen, niet alleen uit Europa maar ook uit andere delen van de wereld. Het Zilvermuseum richt zich meer op de techniek van de vervaardiging van de kroon.

> Stichting Museum Rijswijk <

Vertaald uit het Frans
door Lizette van Eijkeren,
met een inleiding
van Peter Altena en
een woord vooraf
van Jonathan Israel

REIZEN EN AVONTUREN VAN JACQUES MASSÉ (CA. 1711)

November

Simon Tyssot de Patot

Simon Tyssot de Patot

Het werk 'Voyages de Jacques Massé', één van de meest opzienbarende romans van de Verlichting, werd geschreven in Deventer, is nu eindelijk beschikbaar in een Nederlandse vertaling. Op 4 november is er ook een symposium over leven en werk van deze markante Deventer hoogleraar die vanwege zijn verlichte denkbeelden moest vluchten. > Stichting Cusanus <

December IN HEERLEN, WITTEM, VAALS EN MAASTRICHT

Festival Vocallis 2016

1 2

3 4 5

6 7 8 9

10 11 12

Festival is het enige klassieke vocale muziekfestival in Limburg en de Euregio. Met negentien vocale concerten met liederen, oratoria, opera, operette, chansons en cross-overvoorstellingen. Daarnaast is er de Vocallis Academy, een educatief programma met masterclasses voor internationaal toptalent. > Stichting Vocallis <

December IN BOSTON, NEW YORK CITY, DEN HAAG, DEVENTER EN LEIDEN

Ultimate Bach

Bachs meesterwerk de Hohe Messe wordt uitgevoerd door de internationale top van de oude muziek. Twee internationale topinstituten van twee continenten, The Juilliard School uit New York City en het Koninklijk Conservatorium Den Haag, spelen onder leiding van Ton Koopman. > Stichting Fund for Excellence <

December IN DINKELLAND

The Armed Man: A Mass For Peace

Deze muziekvereniging voert dit stuk uit in samenwerking met een projectkoor en enkele solisten. The Armed Man is door Karl Jenkins in 1999 in eerste instantie geschreven als eerbetoon aan de slachtoffers van de Kosovo-crisis en daarna terecht uitgegroeid tot een vermaard antioorlogs-werk. Bij de uitvoering worden de originele filmbeelden die bij het stuk horen getoond.

> Koninklijke Muziekvereniging St. Caecilia Saasveld <

Fotografie

Nieuwe Theatermakersprijs
Saris & den Engelsman

BNG Bank Literatuurprijs
Chris van Houts

BNG Bank Dansprijs
Robert Benschop
Joris Jan Bos

BNG Bank Lang Leve Kunstprijs
Peter van Beek / Rob Hogeslag

BNG Bank Erfgoedprijs
Koos Timmermans
Dick Vermaas

Wonderfeel
Foppe Schut

Maat voor Maat van Shakespeare
Lex de Meester

Festival Circulo
Jean Philipse

STREAM, kunst in het land van de
Friese Wouden
Elmo Vermijs

CATWALK Talks
Jouk Oosterhof

From Square to Circle
Ernst van Deursen
Maxime Fauconnier

Sprekende Kleuren | Hans Wiesman
Dik Bol

Buitenplaats Mobiel
Kenneth Stamp

Cleo & Lex
Niels Westra

De werkelijkheid van Jan Schoonhoven
Marco Zwinkels

Don Carlos
Sanne Peper

Happy Eend
Peter J. Reese

5e Editie Festival Jong Talent
Foppe Schut

2 Turven Hoog Festival/2 Turven op
locatie
Saris & den Engelsman

Proud of the South
Joost Ritzen

Koeien, opera Misha
Ben van Duin

Enkeltje Amsterdam
Bart Grietens
Sanne Peper

Villa Verdraaid
Megin Zondervan

Groot Wild
Paul Beekhuis

Kiemkracht
Ilja Lammers

Kamermuziekfestival ZOOM! 2016
Jeroen Gosse

Zaal 3 en 4: als een
overzichtstentoonstelling
Maurice Mikkers

2e editie Wonderfeel
Foppe Schut

Ik hou van Holland, Nederlandse
kunst na 1945
Tom Haartsen

Hello Cello
Dirk Rietveld / Ronald Knapp

Luster | Clay in Sculpture Today
Gert Jan van Rooij

Onderweg naar Later
Jaap Menses Fotografie

Conferentie Urban is anders
Sasha Box

Ultimate Bach
Alex Schröder

Fotografie Volkskrant
Beeldende Kunst Prijs

Bram de Jonghe
Matthias Yzebeart

Femmy Otten
Gert Jan van Rooij

Navid Nuur
Tom Haartsen

Eylem Aladogan
(portret) Ivo van der Bent

Guido van der Werve
Tom Haartsen
(portret) Guido van der Werve

Colofon

Tekst

Mat Meijs

Tekst Bijzonder project

Bob Witman

Vormgeving

Bertine Colsen, Den Haag

Druk

Ando graphic, Den Haag

Somali Pirates

by Jan Hoek

Vijf genomineerden voor de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2016:
Alexis Blake, Jan Hoek, Anouk Kruithof, Jay Tan en Taocheng Wang

brahim

5. wat het inhoudt
Sri Lanka/Somalische
inspanningen
Jamal Osman

Een nep-piraat, vrede is
Nuisibi gaat de volgt
- De naam die hier de dingen voor je zegt
- De naam van Somalië is hier met
in de naam van Somalië is hier met
- De naam van Somalië is hier met
in de naam van Somalië is hier met

De naam van
is de naam van
de naam van
de naam van